

VALANDŲ LITURGIJOS BENDRIEJI NUOSTATAI

I SKYRIUS

VALANDŲ LITURGIJOS, ARBA DIEVO TARNYBOS, SVARBA BAŽNYČIOS GYVENIME

1. Vieša ir bendra Dievo tautos malda vertinama lygiai taip pat, kaip ir visos kitos pagrindinės pareigos Bažnyčioje. Pirmieji pakrikštytieji „ištvermingai laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų“ (Apd 2, 42). Apaštalų darbuose liudijama, kaip vieningai meldavosi krikščionių bendruomenė¹.

Senovės Bažnyčios liudijimai moko, kad pavieniai krikščionys tam tikromis valandomis pasišvėsdavo maldai. Įvairiose vietovėse į bendrą maldą tuoj peraugo ypatingo laiko minėjimo papročiai, pavyzdžiui, paskutinė dienos valanda, kai atėjus vakaro metui uždegamas žibintas, arba pirmoji dienos valanda, nakčiai einant į pabaigą kartu su dienos šviesos pasirodymu.

Laikui bėgant bendrai maldai taip pat buvo pašvęstos kitos valandos, Bažnyčios tėvų bendrais bruožais išvelgtos Apaštalų darbų knygoje. Ten skaitome, kaip mokiniai kartu susirinko trečią valandą²; vyriausias iš apaštalų Petras „užlipo ant plokščiastogio pasimelsti. Buvo apie šeštą valandą“ (Apd 10, 9); „Kartą Petras ir Jonas ėjo į devintosios valandos pamaldas šventykloje“ (Apd 3, 1); „Apie vidurnaktį Paulius ir Silas meldėsi ir giedojo Dievui himną“ (Apd 16, 25).

¹ Plg. Apd 1, 14; 4, 24; 12,5. 12; plg. Ef5, 19-21.

² Plg. Apd 2, 1-15.

2. Tokio pobūdžio bendra malda ilgainiui įgavo nustatytą Valandų formą. Ši Valandų liturgija, arba Dievo tarnyba, praturtinta skaitiniais, pirmiausia yra šlovinimo ir prašymo malda, taip pat Bažnyčios malda su Kristumi ir Kristui.

I. KRISTAUS MALDA

Kristaus malda Tėvui

3. Kai Žodis, išėjęs iš Tėvo kaip jo garbės atspindys, nužengė žmonėms suteikti dieviškąjį gyvenimą, „Jėzus Kristus, aukščiausiasis naujosios ir amžinosios Sandomos kunigas, priimdamas žmogaus prigimtį, šioje žemės tremtyje pradėjo himną, kuris per visus amžius skamba dangiškoje tikrovėje“³. Nuo to laiko Dievo šlovinimas Kristaus širdyje aidi tuose žmonių adoracijos, permaldavimo ir užtarimo žodžiuose, kuriuos naujosios žmonijos galva ir Tarpininkas tarp Dievo ir žmonių skyrė Tėvui dėl visų gėrio.

4. Pats Dievo Sūnus, su Tėvu esantis viena (plg. Jn 10, 30), nužengęs į pasaulį kalbėjo: „Štai ateinu vykdyti tavo valios“ (Žyd 10, 9; plg. Jn 6, 38), jis teikėsi palikti mums savo maldos pavyzdį. Kaip besimeldžiantį jį dažniausiai liudija evangelijos: Tėvui apreiškus jo misiją⁴, prieš apaštalų pašaukimą⁵, tariantį palaiminimą per duonos padauginimą⁶, atsimainantį ant kalno⁷, išgydantį nebylį⁸, prikeliantį Lozorių⁹, prieš Petro

³ Vatikano II susirinkimas. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 83.

⁴ Lk 3, 21-22.

⁵ Lk 6, 12.

⁶ Mt 14, 19; 15, 36; Mk 6, 41; 8, 7; Lk 9, 16; Jn 6, 11.

⁷ Lk 9, 28-29.

⁸ Mk 7, 34.

⁹ Jn 11, 41 ir toliau.

išpažinimą¹⁰, mokantį mokinius melstis¹¹, mokiniams grįžus iš savo misijos¹², laiminantį vaikus¹³ ir besimeldžiantį už Petrą¹⁴.

Kasdienė Jėzaus veikla buvo glaudžiai susijusi su malda, tarsi iš jos auganti: pasitraukęs į dykumą ar nuošaliai į kalną pasimelsti¹⁵, jis meldavosi Dievui¹⁶ labai anksti atsikėlęs¹⁷ arba vėlai, iki ketvirtos nakties sargybos meto¹⁸, per visą naktį.

Taip pat, kaip liudijama, jis viešai meldavosi tiek su visais kartu, tiek sinagogose, į kurias eidavo šabo dieną, „kaip pratęs“¹⁹, tiek šventykloje, kurią vadino maldos namais²⁰, tiek vienumoje, kaip kasdien reguliariai darydavo pamaldūs izraelitai. Valgydamas jis tardavo tradicinius Dievo palaiminimus, pavyzdžiui, per duonos padauginimą²¹, per Paskutinę vakarienę²² ir per vakarienę Emause²³; panašiai su savo mokiniais jis giedodavo himnus²⁴.

Iki pat savo gyvenimo pabaigos, kai jau artinosi Kančios valanda²⁵, per Paskutinę vakarienę²⁶, sielvartaudamas Alyvų kalne²⁷ ir ant kryžiaus²⁸ dieviškasis Mokytojas

¹⁰ Lk 9, 18.

¹¹ Lk 11, 1.

¹² Mt 11,25 ir toliau; Lk 10, 21 ir toliau.

¹³ Mt 19. 13.

¹⁴ Lk 22, 32.

¹⁵ Mk 1,35; 6, 46; Lk 5, 16; plg. Mt 4, 1 paral : Mt 14. 23.

¹⁶ Mk 1, 35.

¹⁷ Mt 14, 23. 25; Mk 6, 46-48.

¹⁸ Lk 6, 12.

¹⁹ Lk 4, 16.

²⁰ Mt 21. 13 paral.

²¹ Mt 14, 19 paral.; Mt 15, 36 paral.

²² Mt 26, 26 paral.

²³ Lk24, 30.

²⁴ Mt 26, 30 paral.

²⁵ Jn 12, 27 ir toliau.

²⁶ Jn 17, 1-26.

²⁷ Mt 26, 36-44 ir paral.

²⁸ Lk 23, 34. 46; Mt 27, 46; Mk 15, 34.

rodė, kad malda buvo jo mesijinę tarnystę ir velykinę mirtį įkvepianti jėga. Jis „savo kūno dienomis siuntė prašymus bei maldavimus su balsiu šauksmu bei ašaromis į tą, kuris jį galėjo išgelbėti nuo mirties, ir buvo išklaustyta dėl savo pagarbumo“ (Žyd 5, 7). Vienintele atnaša ant kryžiaus altoriaus „jis amžiams padarė tobulus šventinamuosius“ (Žyd 10, 14). Prisikėlęs iš numirusių jis amžinai gyvas, kad mus užtartų²⁹.

II. BAŽNYČIOS MALDA

Įsakymas melstis

5. Jėzus įsakė mums daryti tai, ką ir pats darydavo. Jis dažnai ragindavo: „Melskite“, „prašykite“, „ieškokite“³⁰ „mano vardu“³¹. Pagaliau jis paliko mums Viešpaties maldą³² kaip pavyzdį, primindavo maldos svarbą³³, mokė maldoje būti nuolankiems³⁴, budriems³⁵, ištvermingiems ir pasitikintiems Tėvo gerumu³⁶ su tyra intencija ir Dievui derama pagarba³⁷.

Apaštalai savo laiškuose paliko mums maldų, ypač garbinimo ir dėkojimo, ragindami melstis Šventojoje Dvasioje³⁸, per Kristų³⁹ atnašaujant Dievui auką⁴⁰, kant-

²⁹ Plg. Žyd 7, 25.

³⁰ Mt 5, 44; 7, 7; 26, 41; Mk 13, 33; 14, 38; Lk 6, 28; 10, 2; 11, 9; 22, 40. 46.

³¹ Jn 14, 13 Ir toliau; 15, 16; 16, 23 ir toliau; 16, 26.

³² Mt 6, 9-13; Lkl 1,2-4.

³³ Lk 18, 1.

³⁴ Lk 18,9-14.

³⁵ Lk 21,36; Mk 13,33.

³⁶ Lk 11,5-13; 18, 1-8; Jn 14, 13; 16,23.

³⁷ Mt 6, 5-8; 23, 14; Lk 20, 47; Jn 4, 23.

³⁸ Rom 8, 15. 26; 1 Kor 12, 3; Gal 4, 6; Jud 20.

³⁹ 2 Kor 1,20; Kol 3, 17.

⁴⁰ Žyd 13, 15.

riai ir ištvermingai⁴¹. Jie laidavo mums maldos galia pašventinti⁴², taip pat skatino garbinimo⁴³, dėkojimo⁴⁴, prašymo⁴⁵ ir visų užtarimo malda⁴⁶.

Kristaus malda tęsia Bažnyčia

6. Būdamas priklausomas nuo Dievo, žmogus turi atpažinti ir išreikšti savo Kūrėjo galybę per malda, kaip jau ilgus amžius daro pamaldūs žmonės.

Į Dievą nukreipta malda turi būti siejama su Kristumi, visų žmonių Viešpačiu, vieninteliu Tarpininku⁴⁷, per kurį mes turime ryšį su Dievu⁴⁸. Jis taip vienija savyje visą žmoniją⁴⁹, jog atsiranda artimas ryšys tarp Kristaus ir visos žmonijos maldos. Tik Kristuje žmonijos religinis veiksmas pasiekia pačią aukščiausią vertę, galutinę pilnatvę.

7. Ypatingas ir artimiausias Kristaus ir tų žmonių, kuriuos jis padaro savo kūno - Bažnyčios nariais, ryšys pasiekiamas per atgimimo sakramentą. Dėl šios priežasties iš galvos į visą kūną išplinta visi Sūnui priklausantys turtai: Šventosios Dvasios bendrystė, tiesa, gyvenimas ir dalyvavimas jo dieviškojoje sūnystėje, kuriuos jis apreiškė maldoje, gyvendamas tarp mūsų.

Visas mistinis kūnas - Bažnyčia dalyvauja Kristaus kunigystėje taip, kad pakrikštytieji atgimimu ir Švento-

⁴¹ Rom 12, 12; 1 Kor 7, 5; Ef6, 18; Kol 4, 2; 1 Tes 5, 17; 1 Tim 5, 5; 1 Pt 4, 7.

⁴² 1 Tim 4, 5; Jok 5, 15 Ir toliau; 1 Jn 3, 22; 5, 14 ir toliau.

⁴³ Ef 5, 19 ir toliau; Žyd 13, 15; Apr 19, 5.

⁴⁴ Kol 3, 17; Fil 4, 6; 1 Tęs 5, 17; 1 Tim 2, 1.

⁴⁵ Rom 8, 26; Fil 4, 6.

⁴⁶ Rom 15,30; 1 Tim 2. 1 ir toliau; Ef6,18; 1 Tes5,25; Jok 5,14.16.

⁴⁷ 1 Tim 2, 5; Žyd 8, 6; 9, 15; 12, 24.

⁴⁸ Rom 5, 2; Ef 2, 18; 3, 12.

⁴⁹ Plg. Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 83.

slos Dvasios patepimu pašvenčiami būti dvasine buveine ir šventąja kunigyste⁵⁰, gali tapti bendrininkais Naujosios Sendoros, kylančios ne iš mūsų, bet iš Kristaus nuopelnų ir dovanos.

„Dievas negalėjo padovanoti žmonijai geresnės dovanos kaip savo Žodi, per kurį jis visa sukūrė ir kuris tarsi vadovas vienija ir surenka žmones Dievui kaip jo narius; taip Žodis tampa Dievo ir žmogaus Sūnumi, vienas Dievas su Tėvu, vienas žmogus su visais žmonėmis. Taigi kalbėdamiesi su Dievu maldos žodžiais, mes neatskirtame Sūnaus nuo Dievo, kūno nuo galvos, bet jis mums yra vienintelis gelbėtojas, mūsų Viešpats Jėzus Kristus, Dievo Sūnus, kuris meldžiasi už mus bei mumyse ir kuriam meldžiamės mes. Jis meldžiasi už mus kaip mūsų kunigas; jis meldžiasi mumyse kaip mūsų Galva; mes meldžiamės jam kaip savo Dievui. Tad atpažinkime savo balsus jame ir jo balsą mumyse.“⁵¹

Krikščioniškosios maldos vertė slypi viengimio Sūnaus meilėje savo Tėvui ir maldoje jam, kurią jis, gyvendamas žemėje, perteikė žodžiais, o dabar ją visos žmonijos vardu ir dėl jos išganymo visoje Bažnyčioje be paliovos tęsia visi jos nariai.

Šventosios Dvasios veikimas

8. Šventoji Dvasia kuria besimeldžiančios Bažnyčios vienybę. Ta pati Šventoji Dvasia yra Kristuje⁵², visoje Bažnyčioje ir kiekviename pakrikštytame žmoguje. Ji „ateina pagalbon mūsų silpnumui“ ir „užtaria mus neišsakomais atodūsiiais“ (Rom 8, 26). Būdama Sūnaus Dvasia, ji suteikia mums „įvaikystės Dvasią, kurioje šau-

⁵⁰ Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 10.

⁵¹ Šv. AUGUSTINAS. *Enarrat. in psalm.* 85, 1 // CCL 39, 1176.

⁵² Plg. Lk 10, 21, kai Jėzus „pradžiuo Šventąja Dvasia ir prabilo: ‘Aš šlovinu tave, Tėve...’“

kianie: Aba, Tėvel!“ (Rom 8, 15; plg. Gal 4, 6; 1 Kor 12, 3; Ef 5, 18; Jud 20). Be Šventosios Dvasios veikimo neįmanoma jokia krikščioniškoji malda. Vienydama visą Bažnyčią, ji veda ją per Sūnų pas Tėvą.

Bendruomeninis maldos pobūdis

9. Viešpaties ir apaštalų įsakymas visada ištvermingai melstis bei pavyzdys ne vien suprastinas kaip įstatymo taisyklė, bet ir priklauso Bažnyčios kaip bendruomenės esmei ir išryškina bendruomeninį jos pobūdį. Todėl Apaštalų darbų knygoje pirmą kartą kalbama apie tikinčiųjų bendruomenę, atsidėjusią vieningai maldai „kartu su moterimis ir Jėzaus motina Marija bei jo broliais“ (Apd 1, 14). „yisi įtikėjęsiejį buvo vienos širdies ir vienos sielos“ (Apd 4, 32). Jų vienybė rėmėsi Dievo žodžiu, brolišku bendravimu, malda ir Eucharistija⁵³.

Malda užsirakinus kambarėlyje⁵⁴ taip pat būtina ir patartina⁵⁵. Bažnyčios nariai ją atlieka per Kristų Šventojoje Dvasioje. Tačiau bendruomenės malda turi ypatingą vertę, nes pats Kristus pasakė: „Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir aš esu tarp jų“ (Mt 18, 20).

III. VALANDŲ LITURGIJA

Laiko pašventinimas

10. Kristus įsakė: „Reikia visuomet melstis ir nepaliauti“ (Lk 18, 1). Ištikimai paklusdama šiam raginimui, Bažnyčia niekada nepaliovė melstis ir drąsina mus šiais

⁵³ Plg. Apd 2, 42.

⁵⁴ Plg. Mt 6, 6.

⁵⁵ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 12.

žodžiais: „Per jį [Jėzų] visuomet atnašaukime Dievui šlovinimo auką“ (Žyd 13, 15). Šį reikalavimą Bažnyčia vykdo ne tik švęsdama Eucharistiją, bet ir kitais būdais, ypač Valandų liturgija. Pagal seną krikščionių tradiciją ji išsiskiria iš kitų liturginių apeigų tuo, kad per ją pašventinamas visas dienos ir nakties ciklas.⁵⁶

11. Kadangi Valandų liturgijos tikslas - pašventina dieną ir visą žmogaus veiklą, jos tvarka buvo taip atnaujinta, kad Valandos, kiek tik įmanoma, atitiktų tikrąją dienos laiką ir drauge būtų atsižvelgta į šiandienio gyvenimo sąlygas.⁵⁷

„Norint iš tikrųjų pašventinti dieną ir iš pačių Valandų recitavimo pasisemti dvasinių vaisių, atskiras Valandas geriau recituoti tokiu laiku, kuris labiausiai artimas tikrajam kiekvienos kanoninės Valandos laikui.“⁵⁸

Valandų liturgijos sąryšis su Eucharistija

12. Valandų liturgija kitomis dienos valandomis tęsia⁵⁹ garbinimą ir padėką, išganymo slėpinių minėjimą, maldavimus ir dangiškiosios garbės pajautą, patiriamus per Eucharistinę auką, kuri yra „viso krikščioniškosios bendruomenės gyvenimo centras ir viršūnė“⁶⁰.

Valandų liturgija parengia tikinčiuosius vaisingiau švęsti Eucharistiją, žadina bei palaiko tikėjimo, vilties ir meilės, maldingumo ir aukos dvasią.

^{56 55} Plg. Vatikano II susirinkimas. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 83-84.

⁵⁷ Plg. ten pat, 88.

⁵⁸ Ten pat, 94.

⁵⁹ Plg. Vatikano II susirinkimas. Dekretas dėl kunigų tarnybos ir gyvenimo *Presbyterorum Ordinis*, 5.

⁶⁰ Vatikano II susirinkimas. Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje *Christus Dominus*, 30.

Kristaus kunigiškoji tarnystė
Valandų liturgijoje

13. „Žmonių atpirkimo bei tobulo Dievo pašlovinimo darba“⁶¹ Kristus Šventojoje Dvasioje per savo Bažnyčią atlieka ne tik švenčiant Eucharistiją ir teikiant sakramentus, bet ir kitais būdais, ypač Valandų liturgija⁶². Joje jis yra, kai susirenka bendruomenė, kai skelbiamas Dievo žodis, „kai Bažnyčia meldžiasi ir gieda“⁶³.

Žmogaus pašventinimas

14. Valandų liturgijoje žmogaus pašventinimas vykdomas⁶⁴ ir Dievo kultas atliekamas taip, tarsi joje vyktų mainai arba dialogas tarp Dievo ir žmonių: „Dievas kalba savo žmonėms, [...] o žmonės atsako Dievui giedodami ir melddamiesi.“⁶⁵

Ypatingą pašventinimo galią Valandų liturgijos dalyviai gali pasiekti per išganingą Dievo žodį, kuriam tenka labai svarbi vieta. Iš Šventojo Rašto imami skaitiniai, psalmėse perteikti Dievo žodžiai giedami jo akivaizdoje, taip pat jo įkvėpimu ir paakinimu radosi įvairių maldavimų, maldų ir giesmių.⁶⁶

Todėl ne tik skaitant, kas „mums pamokyti parašyta“ (Rom 15, 4), bet ir Bažnyčiai meldžiantis ar giedant, stiprinamas dalyvių tikėjimas, paakinamas į Dievą protas, kad sąmoningai jam paklustų ir apščiau gautų jo malonės⁶⁷.

⁶¹VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 5.

⁶² Plg. ten pat, 83 ir 98.

⁶³ Ten pat, 7.

⁶⁴ Plg. ten pat, 10.

⁶⁵ Ten pat, 33.

⁶⁶ Plg. ten pat, 24.

⁶⁷ Plg. ten pat, 33.

*Dievo garbinimas vienybėje su
dangaus Bažnyčia*

15. Valandų liturgijoje Bažnyčia, tęsdama Kristaus kunigiškąją darbą, „be paliovos“⁶⁸ atnašauja Dievui šlovinimo auką, t. y. jo vardą garbinančių lūpų vaisių⁶⁹. Ši malda „yra pačios Sužadėtinės balsas, kylantis pas Sužadėtinį arba, dar geriau, tai Kristaus ir jo Kūno malda Tėvui“⁷⁰. „Taigi visi, kurie šiuo būdu meldžiasi, ir atlieka Bažnyčios pareigą, ir dalyvauja visoje Kristaus Sužadėtinės garbėje, nes, giedodami Dievui šlovės giesmę, Motinos Bažnyčios vardu stovi priešais jo sostą.“⁷¹

16. Valandų liturgijoje garbindama Dievą, Bažnyčia vienijama šlovinimo giesmės, per visus amžius skambančios dangiškojoje tikrovėje⁷². Bažnyčia jau dabar mėgaujasi dangiška šlovės giesme, nepalijamai skambančia priešais Dievo ir Avinėlio sostą, kaip rašoma Apreiškimo Jonui knygoje. Mūsų vienybė su dangaus Bažnyčia įgyvendinama, kai mes „bendrai džiaugdamiesi švenčiame dieviškosios didybės šlovę ir visi, Kristaus krauju atpirkti iš kiekvienos genties, kalbos, tautos ir giminės (plg. Apr 5, 9), suburti į vieną Bažnyčią, viena garbės giesme aukštiname vieną Dievą trijuose asmenyse“⁷³.

Šią dangaus liturgiją pranašai numatė kaip dienos pergalę prieš naktį, šviesos - prieš tamsumas: „Tau

⁶⁸ 1 Tes 5, 17.

⁶⁹ Plg Žyd 13, 15.

⁷⁰ Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 84.

⁷¹ Ten pat, 85.

⁷² Plg. ten pat, 83.

⁷³ Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 50: plg. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 8 ir 104.

dienos šviesa nebebus saulė nei nakties metu nebešvies tau mėnulis, bet Viešpats bus tau amžina šviesa, tavo Dievas - tavasis spindesys“ (Iz 60, 19; plg. Apr 21, 23. 25). „Bet bus viena nepertraukiama diena, - žinoma Viešpačiui, - ne diena ir ne naktis, nes ir vakaro metu bus šviesu“ (Zch 14, 7). „Tad mes jau esame sulaukę amžių pabaigos (plg. 1 Kor 10, 11), ir pasaulio atnaujinimas yra neatšaukiamai nuspręstas bei tam tikru būdu iš tikrųjų vyksta šiame amžiuje.“⁷⁴ Per tikėjimą mes esame taip mokomi žemiškojo gyvenimo prasmės, kad su visa kūrinija lauktume, kada bus apreikšti Dievo vaikai⁷⁵. Valandų liturgijoje mes skelbiame šį tikėjimą, išsakome ir puoselėjame šią viltį, tam tikru būdu dalyvaujame nepaliaujamo šlovinimo ir nesibaigiančios dienos džiaugsme.

Prašymas ir užtarimas

17. Liturgijoje Bažnyčia ne tik garbina Dievą, bet ir išsako visų tikinčiųjų troškimus bei prašymus. Kristų, o per jį ir Tėvą, ji prašo išganymo visam pasauliui⁷⁶. Tai ne tik Bažnyčios, bet ir Kristaus balsas, nes meldžiamasi jo vardu; „Per Kristų, mūsų Viešpatį.“ Bažnyčia tęsia prašymus ir maldavimus, kuriuos savo kūno dienomis siuntė Kristus⁷⁷, ir dėl šios priežasties jos išklausomos. Šitaip bažnytinė bendruomenė, ne tik meile, pavyzdžiu ir atgailos darbais, bet ir malda vesdama sielas pas Kristų, rodo savo motiniškąją meilę⁷⁸.

⁷⁴ VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 48.

⁷⁶ Plg. Rom 8, 19

⁷⁶ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 83.

⁷⁷ Plg. Žyd 5, 7.

⁷⁸ PLG. VATIKANO II SUSIRINKIMAS Dekretas dėl kunigų tarnybos ir gyvenimo *Presbyterorum Ordinis*, 6.

Ši maldos tarnyba ypač susijusi su visais, specialiu įpareigojimu pašauktais kalbėti Valandų liturgiją: už savo bendruomenę ir visą Dievo tautą besimeldžiančiais vyskupais, kunigais ir diakonais⁷⁹, taip pat vienuoliais⁸⁰.

Pastoracinės veiklos viršūnė ir šaltinis

18. Valandų liturgijos dalyviai prisideda prie Dievo tautos plėtimosi paslaptingu apaštališku vaisingumu.⁸¹ „Juk apaštalavimo darbais siekiama, kad visi, tikėjimu ir krikštu tapę Dievo vaikais, rinkęsi draugėn, Bažnyčioje garbintų Dievą, dalyvautų aukoje ir valgytų Viešpaties vakarienę.“⁸²

Taip tikintieji gyvenimu išreiškia ir kitiems atskleidžia „Kristaus slėpinį ir savitą tikrosios Bažnyčios prigimtį, kuriai būdinga tai, kad ji kartu yra [...] regima ir apdovanota neregimąja tikrove, veržli, veikli ir atsidėjusi kontempliacijai, gyvenanti šiame pasaulyje, tačiau kelevė“⁸³.

Savo ruožtu Valandų liturgijos skaitiniai ir maldos tampa krikščioniškojo gyvenimo šaltiniu. Šis gyvenimas maitinamas prie Šventojo Rašto stalo bei šventųjų žodžiais ir stiprinamas maldomis. Juk tik Viešpats, be kurio mes nieko negalime padaryti⁸⁴, mūsų prašomas, gali taip vainikuoti mūsų darbus sėkme ir gausa⁸⁵, kad

⁷⁹ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 41.

⁸⁰ Plg. šių Nuostatų 24 str.

⁸¹ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas dėl vienuoliškojo gyvenimo tinkamo atnaujinimo *Perfectae caritatis*, 7.

⁸² VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 10.

⁸³ Ten pat, 2.

⁸⁴ Plg. Jn 15, 5.

⁸⁵ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 86.

kasdien būtume statomi į Dievo buveinę Dvasioje⁸⁶, kol bus pasiektas Kristaus pilnatvės amžiaus saikas⁸⁷, ir stiprėtume skelbdami Kristų tiems, kurie yra išorėje⁸⁸.

Minties ir žodžio darna

19. Siekiant deramai, rūpestingai ir pamaldžiai šią malda atlikti būtina minties ir žodžio darna, kad kiekvienam dalyviui asmeninė malda taptų maldingumo, gausios Dievo malonės ir pastiprinimo apaštališkame darbe šaltiniu⁸⁹. Visi turi uoliai bendradarbiauti su dangaus malone, kad nebūtų jos gavę veltui. Ieškantieji Kristaus ir malda besistengiantieji vis giliau prasiskverbti į jo slėpinį⁹⁰ tegarbina ir temaldauja Dievą taip pat, kaip meldavosi pats dieviškasis Atpirkėjas.

IV. VALANDŲ LITURGIJOS DALYVIAI

a) Bendras šventimas

20. Valandų liturgija, kaip ir kiti liturginiai veiksmai, nėra privatus veiksmas, bet priklauso visam Bažnyčios kūnui, išreiškia ir kartu veikia jį⁹¹. Jos bažnytinis šventimas ypač atsiskleidžia tada, todėl ir labiausiai patartinas, kai ją su savo vyskupu, apsuptu kunigų ir patarnautojų⁹² švenčia dalinė Bažnyčia, kurioje tikrai yra ir

⁸⁶ Plg. Ef 2, 21-22.

⁸⁷ Plg. Ef 4, 13.

⁸⁸ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 2.

⁸⁹ Plg. ten pat, 90; Šv. BENEDIKTAS. *Regula monasteriorum*, c. 19.

⁹⁰ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas dėl kunigų tarnybos ir gyvenimo *Presbyterorum Ordinis*, 14; Dekretas dėl kunigų ugdymo *Optatam totius*, 8.

⁹¹ Plg. Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 26.

⁹² Plg. ten pat, 41.

veikia „viena, šventa, katalikiška ir apaštališka Kristaus Bažnyčia“⁹³.

Valandų liturgijos šventimas, net ir tada, kai nedalyvaujant vyskupui jį atlieka katedros kanauninkai arba kiti kunigai, visada tevyksta artimiausiu kiekvienai kanoninei Valandai laiku, pagal galimybes dalyvaujant tikintiesiems. Tas pat pasakytina ir apie kapitulinių bažnyčių kapitus.

21. Kitos tikinčiųjų bendruomenės, iš kurių svarbiausios parapijos kaip vyskupijos lėstelės, tvarkomos vyskupui atstovaujančio ganytojo, „nes jos tam tikru būdu vaizduoja po visą pasaulį pasklidusią regimąją Bažnyčią“⁹⁴, pagrindines Valandas, esant galimybei, irgi tešvenčia drauge bažnyčioje.

22. Taigi pakviesti drauge švęsti Valandų liturgiją ir vienyti širdimi bei balsu tikintieji atskleidžia Bažnyčią, švenčiančią Kristaus slėpinį⁹⁵.

23. Priėmusieji šventimus arba gavusieji specialųjį kanoninį siuntimą atsakingi už bendruomenės malda⁹⁶, „kad visi jų rūpinimuisi pavestieji vieningai melstųsi“⁹⁷.

Tegul jie pasirūpina, kad tikintieji būtų pakviesti ir tinkama katecheze parengti sekmadieniais ir švenčių dienomis drauge švęsti svarbesnes Valandų liturgijos

⁹³ Vatikano II Susirinkimas. Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje *Christus Dominus*, 11.

⁹⁴ Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 42; Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo *Apostolicam actuositatem*, 10.

⁹⁵ Plg. Vatikano II Susirinkimas Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 26 ir 84.

⁹⁶ Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dekretas dėl Bažnyčios misijinės veiklos *Ad gentes*, 17.

⁹⁷ Vatikano II Susirinkimas. Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje *Christus Dominus*, 15.

dalis⁹⁸. Taip pat teiškomo juos dalyvauti taip, kad imtų nuoširdžiai melstis⁹⁹; tepadeda krikščioniškai suprasti psalmes, kad vis labiau ir labiau įsisąmonintų Bažnyčios maldos grožį ir naudą¹⁰⁰.

24. Kanauninkai, vyrų vienuolių bei seserų vienuolių ordinais ir kitos religinės bendruomenės, regulų ir konstitucijų įpareigos bendromis ar ypatingomis apeigomis atlikti visas ar atskiras Valandų liturgijos dalis, ypatingu būdu atstovauja besimeldžiančiai Bažnyčiai. Taip jie melddamiesi visapusiškiau parodo Bažnyčios, be paliovos vienu balsu šlovinančios Viešpatį, pavyzdį ir atlieka pareigą „dėl viso mistinio Kūno statybos bei plėtotės ir dalinių Bažnyčių gerovės“¹⁰¹. Ypač tai pasakytina apie gyvenančius kontempliatyvųjį gyvenimą.

25. Visiems choro pareigų neturintiems dvasininkams, ypač gyvenantiems kartu arba susirenkantiems draugėn, patartina bent dalį Valandų liturgijos kalbėti bendrai, ypač Rytmetinę kaip ryto malda ir Vakarinę kaip vakaro malda¹⁰².

26. Taip pat labai patartina vyrų ir moterų vienuolių nariams, neįpareigotiems bendrai švęsti Valandų liturgijos, ir pašvęstojo gyvenimo institutų bei apaštališkojo gyvenimo bendruomenių nariams šią liturgiją

⁹⁸ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 100.

⁹⁹ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas dėl kunigų tarnybos ir gyvenimo *Presbyterorum Ordinis*, 5.

¹⁰⁰ Plg. šių nuostatų 100-109 str.

¹⁰¹ VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje *Christus Dominus*, 33; plg. Dekretas dėl vienuoliškojo gyvenimo tinkamo atnaujinimo *Perfectae caritatis*, 6, 7, 15; plg. Dekretas dėl Bažnyčios misijinės veiklos *Ad gentes*, 15

¹⁰² Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 99.

ar jos atskiras dalis švęsti susirinkus vieniems arba su tikinčiaisiais.

27. Maldai, apaštalavimui ar kitiems panašiams tikslams nuolat susiburiantiems draugėn pasauliečiams, atliekantiems Bažnyčios tarnystę¹⁰³, patartina recituoti atskiras Valandų liturgijos dalis. Jie turi išmokyti liturgijoje garbinti Dievą Tėvą dvasia ir tiesa¹⁰⁴ bei atminti, jog pasiekti visus žmones ir prisidėti prie viso pasaulio išganymo nemažai galima viešu kultu ir malda¹⁰⁵.

Pagaliau pageidautina, kad šeima kaip bažnytinė namų šventovė ne tik bendruomenėje jungtusi į maldą Dievui, bet, aplinkybėms leidžiant, atliktų ir atskiras Valandų liturgijos dalis, šitaip vis labiau įsijungdama į Bažnyčios gyvenimą¹⁰⁶.

b) Įpareigojimas švęsti Valandų liturgiją

28. Išventintiesiems tarnautojams Valandų liturgija patikėta taip, kad nesant tikinčiųjų jie galėtų ir pavieniui recituoti tam tikru būdu pritaikytas Valandas, būtinas šitaip susiklosčius aplinkybėms. Bažnyčia įpareigoja juos švęsti Valandų liturgiją, kad bent per juos tikrai bei nuolatos būtų vykdoma ši visos bendruomenės pareiga ir kad Bažnyčioje būtų tęsiama Kristaus nepaliaujamoji malda¹⁰⁷.

¹⁰³ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas dėl kunigų tarnybos ir gyvenimo *Presbyterorum Ordinis*, 100.

¹⁰⁴ Plg. Jn 4, 23.

¹⁰⁵ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Krikščioniškojo auklėjimo deklaracija *Cravissimum educationis*, 2; Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo *Apostolicam actuosttatem*, 16.

¹⁰⁶ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo *Apostolicam actuosttatem*, 11.

¹⁰⁷ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas dėl kunigų tarnybos ir gyvenimo *Presbyterorum Ordinis*, 13.

Vyskupas atstovauja Kristaus asmeniui aukščiausiu ir regimiausiu būdu. Jis - savo kaimenės vyriausiasis kunigas, iš kurio tam tikru būdu kyla ir nuo kurio priklauso tikinčiųjų gyvenimas Kristuje¹⁰⁸. Tad maldoje vyskupas turi būti pirmas tarp savo Bažnyčios narių, o jo malda, recituojant Valandų liturgiją, atliekama visos Bažnyčios vardu ir už jam patikėtą Bažnyčią¹⁰⁹.

Kunigai vienybėje su vyskupu ir visu kunigų luomu ypatingu būdu atstovauja Kristaus kaip kunigo asmeniui¹¹⁰. Kartu jie atlieka pareigą, maldaudami Dievą už visus jiems pavestus žmones ir net už visą pasaulį¹¹¹.

Jie visi vykdo Gerojo ganytojo tarnystę, o šis už savuosius meldžiasi, kad jie turėtų gyvenimą ir būtų viena¹¹². Valandų liturgija, kuriai juos įpareigojo Bažnyčia, ne tik yra maldingumo šaltinis ir asmeninės maldos penas¹¹³, bet ir kontempliacijos gausa maitina bei puoselėja jų pastoracinę ir misionieriškąją veiklą visos Dievo Bažnyčios džiaugsmui¹¹⁴.

29. Vyskupai, kunigai ir kunigystės siekiantys diakonai, Bažnyčios įpareigoti švęsti Valandų liturgiją (plg. 17 str.), privalo kasdien atlikti visas jos Valandas¹¹⁵ ir,

¹⁰⁸ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 41; Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 21.

¹⁰⁹ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 26; Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje *Christus Dominus* 15.

¹¹⁰ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas dėl kunigų tarnybos ir gyvenimo *Presbyterorum Ordinis*, 13.

¹¹¹ Plg. ten pat, 5.

¹¹² Plg. Jn 10, 11; 17, 20. 23.

¹¹³ VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 90.

¹¹⁴ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 41.

¹¹⁵ Plg. *Kanonų teisės kodeksas*, kan. 276 § 2, 3° ir 1174 § 1.

kiek leidžia aplinkybės, tokiu laiku, kuris artimiausias tikrajam kiekvienos Valandos laikui.

Pirmiausia jie įpareigoti atlikti pagrindines Valandas, laikomas svarbiausiomis šioje liturgijoje, būtent Rytmetinę ir Vakarinę. Jas galima praleisti tik dėl svarbios priežasties.

Taip pat uoliai jie turi atlikti ir Aušrinę (Skaitinių valandą), kuri pirmiausia yra liturginis Dievo žodžio šventimas. Kasdien atlikdami savo pareigas bei kasdien stengdamiesi Dievo žodį priimti ir patys, jie taps vis tobulesniais Viešpaties mokiniais ir giliau išvelgs nesuvokiamus Kristaus turtus.¹¹⁶

Siekdami labiau pašvęsti visą dieną, jie turi nepamiršti recituoti Dieninę ir Naktinę, kuria prieš miegą baigiama visa „Dievo darbuotė“ ir pasivedama Dievui.

30. Nuolatiniai diakonai, Bažnyčios įpareigoti atlikti Dievo tarnybą, taip pat turėtų kasdien atlikti Vyskupų konferencijos nustatytą Valandų liturgijos dalį.¹¹⁷

31. a) Katedrų ir kapitulinių bažnyčių kapitulų privalo chore švęsti tas Valandų liturgijos dalis, kurias įpareigoja bendroji arba dalinė teisė.

Šių kapitulų nariai, meldamiesi pavieniui, be išven-tintiesiems tarnautojams įsakytųjų Valandų, dar turėtų recituoti ir tas dienos Valandas, kurios atliekamos jų kapituloje¹¹⁸.

¹¹⁶ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija apie Dievo Apreiškimą *Del Verbum*, 25; Dekretas dėl kunigų tarnybos ir gyvenimo *Presbyterorum Ordinis*, 13.

¹¹⁷ Plg. *Kanonų teisės kodeksas*, kan. 276 §2, 3^o; PAULIUS VI. *Motu proprio Sacrum Diaconatus ordinem* (1967 06 18), 27 // AAS 59 (1967), 703.

¹¹⁸ Plg. ŠVENTOJI APEIGŲ KONGREGACIJA. Instrukcija *Inter CECumenici* (1964 09 26), 78b // AAS 56 (1964), 895.

b) Valandų liturgiją atlikti įpareigotos vienuolių bendruomenės ir atskiri jų nariai Valandas turėtų švęsti laikydamiesi savo dalinės teisės nuostatų. Aukštesniuosius šventimus gavę nariai tesilaiko ir 29 str. nurodymų.

Choro pareigą turinčios bendruomenės visas Valandas kasdien privalo atlikti chore¹¹⁹. Bendruomenių nariai pavieniui recituoja chore neatliekamas Valandas, laikydamiesi savo dalinės teisės nuostatų ir 29 str. nurodymų.

32. Kitos religinės bendruomenės ir jų nariai raginami pagal savo gyvenimo aplinkybes švęsti kai kurias Valandų liturgijos dalis, nes ji yra Bažnyčios malda, visus visur išsklaidytuosius daranti vienos širdies ir vienos sielos¹²⁰.

Šis raginimas galioja ir pasauliečiams¹²¹,

c) Šventimo struktūra

33. Valandų liturgija tvarkoma pagal jos pačios liturgijos nuostatas, įtraukiant ir kitų krikščioniškųjų apeigų dėmenis. Ji taip sutvarkyta, kad po himno visada atliekamos psalmės, po to skaitomas ilgesnysis arba trumpasis Šventojo Rašto skaitinys ir galop maldavimai.

Tiek švenčiant bendrai, tiek recituojant pavieniui, esminė šios liturgijos struktūra išlieka tokia pat, nes ji yra Dievo ir žmogaus pokalbis. Tačiau bendras šventimas labiau atskleidžia Valandų liturgijos bažnytinę

¹¹⁹ Plg. Vatikano II susirinkimas. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 95.

¹²⁰ Plg. Apd 4, 32.

¹²¹ Plg. Vatikano II susirinkimas. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 100.

prigimtį. Tai skatina visus dalyvauti veikliai, kiekvienam atliekant savo liturgines pareigas, be to, veikliai dalyvauti padeda tikinčiųjų atsakymai, dialogas, pakaitomis atliekamos psalmės ir kiti panašūs būdai¹²². Kai Valandas švęsti galima bendrai, t. y. gausiai ir uoliai dalyvaujant tikintiesiems, toks atlikimo būdas, kai tik leidžia sąlygos, tampa pranašesnis už pavienį ir tarsi privatų jų atlikimą¹²³. Taip pat geriau, jei aplinkybės leidžia, chore arba šiaip drauge Valandas giedoti, atsižvelgiant į atskirą Valandų liturgijos dalių savitumą.

Kaip tik taip paklūstama apaštalo paraginimui: „Kristaus žodis tegyvuoja jumyse vaisingai. Mokykite ir raginkite vieni kitus visokeriopa išmintimi; su dėkinga širdimi giedokite Dievui psalmes, himnus ir dvasines giesmes" (Kol 3, 16; plg. Ef 5, 19-20).

¹²² Plg. Vatikano II susirinkimas. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 26.28-30.

¹²³ Plg. ten pat, 27.

II SKYRIUS

DIENOS PAŠVENTINIMAS, ARBA ĮVAIRIOS LITURGINĖS VALANDOS

I. ĮŽANGA Į VISĄ DIEVO TARNYBĄ

34. Visa Dievo tarnyba paprastai prasideda Įžangos kreipiniu **Viešpatie, atverk mano lūpas. Ir aš tave šlovinsiu** ir 94 (95) psalme, raginančia tikinčiuosius kasdien giedoti Dievo šlovinimą ir klausytis jo balso, vedančio į „Viešpaties atilsį“¹.

Tačiau prireikus vietoje 94 (95) psalmės galima rinktis 99 (100), 66 (67) ar 23 (24) psalmę.

Įžangos psalmę patartina skaityti atliepiamai, kaip nurodyta konkrečioje vietoje, t. y. su atitinkamu priegiesmiu, dukart tariamu prieš psalmę ir paskui kartojamu po kiekvieno posmo.

35. Visos dienos maldų ciklas prasideda Įžanga. Ji atliekama prieš Rytmetinę arba Aušrinę, kuriomis prasideda visa diena. Prireikus galima praleisti psalmę su priegiesmiu, kai ji eina prieš Rytmetinę.

36. Atsižvelgiant į liturginių dienų pobūdį, įžangos priegiesmis pasirenkamas iš nurodytos vietos.

II. RYTMETINĖ IR VAKARINĖ

37. „Rytmetinė kaip ryto malda ir Vakarinė kaip vakaro malda, pagal garbingą visuotinės Bažnyčios tradiciją laikomos kasdienių pamaldų ašigaliais, turi būti pagrindinės ir atitinkamai švenčiamos.“²

¹ Plg. Žyd 3, 7- 4, 16.

² VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 89a; plg. ten pat, 100.

38. Rytmetinė skirta rytui pašventinti. Tai atsispindi daugelyje jos elementų. Šv. Bazilijus Didysis ryto maldos esmę nusako šiais žodžiais: „Meldžiamės ryte, kad mūsų sielos ir pirmų minčių siekis būtų Dievui pašvęstas, ir nieko nesiimtume daryti, kol nebūsime Dievo minčių pamaloninti, nes parašyta: 'Prisimenu Dievą ir vaitoju' (Ps 76 [77], 4); taip pat nepradėkime ir kūno darbų, kol neišpildysime šių žodžių: 'Viešpatie, auštant tu girdi mano balsą, švintant į tavo malda krei-piuosi ir atsako laukiu'“ (Ps 5, 4)³.

Ši Valanda, švenčiama auštant naujai dienai, primena Viešpaties Jėzaus prisikėlimą. Tai „tikroji šviesa, kuri apšviečia kiekvieną žmogų“ (Jn 1, 9), „teisumo saulė“ (Mal 3, 20), „šviesa iš aukštybių“ (Lk 1, 78). Todėl gerai suprantamas šv. Kiprijono priminimas: „Ryte reikia melstis, idant ryto malda būtų švenčiamas mūsų Viešpaties prisikėlimas.“⁴

39. Ateinant vakarui ir dienai baigiantis, švenčiama Vakarinė, idant „mes galėtumėme padėkoti už tai, ką per visą dieną gavome ir ką gero padarėme“⁵. Per maldą mes atmename išganyką, ją siunčiame Viešpačiui „kaip smilkalų atnašos dūmus“, joje mūsų iškeltos rankos tampa vakaro auka⁶. Ši „vakaro auka turi ir gilesnę prasmę, nes ją vakare mūsų Viešpats ir Gelbėtojas palikėje vakarieniauojantiems apaštalams, įsteigdamas Bažnyčios šventuosius slėpinius, arba kitą dieną, t. y. laiko pilnatvei atėjus, iškeltomis rankomis paaukodamas save kaip vakaro auką Tėvui už viso pasaulio išganyką“⁷. Trokšdami nukreipti savo viltį į niekada

³ Šv. BAZILIJUS DIDYSIS. *Regulae fusius tractatae*, Resp. 37,3// PG 31, 1014.

⁴ Šv. KIPRIJONAS. *De oratione dominica* 35 // PL 4, 561.

⁵ Šv. BAZILIJUS DIDYSIS. *Op. cit.*// PG31, 1015.

⁶ Plg. Ps 140(141),2.

⁷ KASIJONAS. *De institutione coenob.*, lib. 3, c. 3//PL 49, 124. 125.

neišblėstančią šviesą, „mes meldžiame ir prašome, kad būtume apšviesti nauja šviesa ir kad atėjęs Kristus suteiktų mums amžinosios šviesos malonę“⁸.

Kaip tik šią Valandą drauge su Rytų Bažnyčia giedame, kreipdamiesi į „Dangaus amžinojo Tėvo šventosios garbės atspindžio skaisčią šviesą - Jėzų Kristų; dabar, priartėję prie saulėlydžio, regėdami vakarinę žvaigždę, mes giedame Dievui - Tėvui ir Sūnui, ir Šventajai Dvasiai...“

40. Rytmetinę ir Vakarinę reikia branginti kaip vienas svarbiausių krikščionių bendruomenės maldų. Jų viešo ir bendro šventinio turėtų nepraleisti ypač gyvenantieji bendruomenėse. Pavieniui recituoti Valandas patartina ir negalintiems dalyvauti bendrame šventime tikintiesiems.

41. Rytmetinė ir Vakarinė pradedama išanginiu kreipiniu **Dieve, ateik man padėti. Viešpatie, skubėk manęs gelbėti su Garbė Dievui... Kaip buvo pradžioje., ir Aleliuja** (gavėnios laiku praleidžiama). Kai Rytmetinė yra pirmoji dienos malda, vietoje pirmiau nurodytų maldų atliekama Ižanga.

42. Po to iš karto giedamas arba kalbamas atitinkamas himnas. Himno turinys turėtų suteikti savitumo kiekvienai Valandai ar šventei ir, ypač švenčiant bendrai, padėti lengviau bei patogiau atlikti malda.

43. Po himno atliekamos psalmės, atsižvelgiant į 121-125 str. nuostatas. Pagal Bažnyčios tradiciją Rytmetinės psalmodiją sudaro viena ryto psalmė, giesmė iš Senojo Testamento ir antroji šlovinimo psalmė.

Vakarinės psalmodiją sudaro dvi psalmės arba vienos ilgesnės psalmės dvi dalys, pritaikytos šiai Valandai

⁸ Šv. KIPRIJONAS. *De oratione dominica*, 35 // PL 4. 560.

ir šventimui su žmonėmis. Toliau eina giesmė iš Apaštalų laiškų arba Apreiškimo Jonui knygos.

44. Po psalmių skaitomas skaitinėlis arba ilgesnysis skaitinys.

45. Skaitinėlis teikiamas atsižvelgiant į dienos, liturginio laiko ar šventės pobūdį. Jį skaityti ir jo klausytis reikia kaip autentiško Dievo žodžio skelbimo, perteikiančio tam tikrą labai reikšmingą šventą mintį, taip pat padedančio glaustai nušviesti gretimus skaitinius.

Kiekvienos dienos psalmodijos skaitinėliai yra skirtingi.

46. Ilgesnįjį Šventojo Rašto skaitinį galima laisvai rinktis, ypač švenčiant su žmonėmis, arba iš Aušrinės, arba iš Mišioms skirtų skaitinių, ypač tuos tekstus, kurie dėl įvairių priežasčių nebuvo skaityti. Be to, galima rinktis ir kitą tinkamą skaitinį, laikantis 248-249 ir 251 str. nurodymų.

47. Švenčiant su žmonėmis, perskaitytą skaitinį pagal galimybes galima paaiškinti glausta homilija.

48. Po skaitinio ar homilijos, jei tai numatyta, gali būti tylos pauzė.

49. Kaip atsakas į Dievo žodį teikiama atliepiamoji giesmė arba trumpasis atliepas, kuriuos prireikus galima praleisti. Tačiau vietoje jų tuo pačiu tikslu galima rinktis kitas atliepiamąsias giesmes, tik jos turi būti patvirtintos Vyskupų konferencijos.

50. Toliau su priegiesmiu iškilmingai giedama ar recituojama giesmė iš Evangelijos: Rytmetinėje - **Zacharijo giesmė** ir Vakarinėje **Marijos giesmė**. Šiomis giesmėmis, nuo seno daug kur naudojamomis Romos Bažnyčioje, išreiškiamas šlovinimas ir dėkojimas už

atpirkimą. Kiekvienos giesmės priegiesmis parenkamas atsižvelgiant į dienos, liturginio laiko ir šventės pobūdį.

51. Po giesmės Rytmetinėje atliekami maldavimai, kad Viešpats pašventintų būsimą dieną ir visus jos darbus, o per Vakarinę - dėkojimo ir užtarimo maldos (plg. 179-193 str.).

52. Po maldavimų ar užtarimų visi kalba **Tėve mūsų** malda.

53. Po **Tėve mūsų** maldos tuoj pat giedama arba kalbama pabaigos malda, eilinio laiko šiokiadieniais imama iš atitinkamos savaitės dienos Psalmyno, kitomis dienomis - iš Liturginių laikų tekstų ar Tekstų atskiriems šventiesiems.

54. Jei Valandų liturgijai vadovauja kunigas ar diakonas, jis atsisveikina su žmonėmis, tardamas: **Viešpats su jumis**, ir palaimina juos kaip Mišių pabaigoje. Tada jis sako: **Eikite ramybėje**, o žmonės atsako: **Dėkojame Dievui**. Kitais atvejais užbaigiama žodžiais: **Viešpats mus tepalaimina, tesaugo nuo visokio blogio ir tenuveda į amžinąjį gyvenimą. A. Amen.**

III. AUŠRINĖ (SKAITINIŲ VALANDA)

55. Aušrinė turi padėti giliau apmąstyti skaitinius iš Šventojo Rašto ir iš dvasinių rašytojų veikalų, teikiamų Dievo tautai, visų pirma - ypatingu būdu pasišventusiems Viešpačiui. Nors Šventojo Rašto skaitinių per kasdienes Mišias skaitoma daugiau, Aušrinėje esantis apreiškimo lobynas labai padeda dvasinei pažangai. Šiuos turtus pirmiausia turėtų perimti kunigai, kad patys priėmę Dievo žodį galėtų visiems atverti jo slėpinius ir taip padaryti savo mokymą „Dievo tautos dvasiniu maistu“.⁹

⁹ Romos pontifikatas, *De ordinatione presbyterorum*, 14.

56. Tačiau „Šventojo Rašto skaitymą turi lydėti malda, idant tarp Dievo Ir žmogaus vyktų pokalbis. Juk kai meldžiamės, jam kalbame; kai skaitome dieviškuosius posakius, jo klausomės“¹⁰. Todėl Aušrinė sudaryta iš psalmių, himno, maldos ir kitų formulių, suteikiančių maldai autentiškumo.

57. Konstitucijoje apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium* nurodoma, kad Aušrinė, nors ir „atliekama chore, turi išlaikyti naktinio garbinimo pobūdį, tačiau tebūnie taip pritaikyta, kad galėtų būti kalbama kiekvienu dienos metu ir kad joje būtų mažiau psalmių ir ilgesni skaitiniai“¹¹.

58. Savo dalinės teisės įpareigotieji kalbėti Aušrinę ar norintieji išsaugoti šios Dievo tarnybos naktinį šlovinimą atlieka ją arba naktį, arba anksti rytą, arba prieš Rytmetinę. Eiliniu laiku himną galima rinktis iš šiuo tikslu nurodytųjų. Dėl sekmadienių, iškilmių ir nustatytų švenčių vigilijų tebūna laikomasi 70-73 str. nurodymų.

59. Laikantis pirmiau išdėstytų nuostatų, Aušrinė gali būti atliekama bet kurią dienos valandą, net tos dienos išvakarėse po Vakarinės.

60. Jei Aušrinė atliekama prieš Rytmetinę, ji pradedama įžanga, kaip nurodyta šių nuostatų 34-36 str. Kitu atveju ji pradedama įžanginiu kreipiniu *Dieve, atiek man padėti ... su Garbė Dievui... Kaip buvo pradžioje... ir Aleliuja* (gavėnios laiku praleidžiama).

¹⁰ Šv. AMBRAZIEJUS. *De officiis ministrorum*, I, 20, 88 // PL 16, 50: VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija apie Dievo Apreiskimą *Dei Verbum*, 25.

¹¹ VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 89c.

61. Tada giedamas arba kalbamas himnas. Eiliniu laiku jis pasirenkamas arba iš nakties laiko, kaip nustatyta 58 str., arba iš dienos laiko, atsižvelgiant į paros metą.

62. Toliau eina psalmodija, sudaryta iš trijų psalmių (arba jos dalių, jei psalmė ilgesnė). Velykų tridienį, Kalėdų ar Velykų aštuondienį, taip pat per iškilmes ir šventes psalmės bei priegiesmiai - skirti toms dienoms.

Sekmadieniais ir šiokiadieniais psalmės su priegiesmiais imamos iš atitinkamos savaitės dienos. Minint šventuosius psalmės su priegiesmiais, kai nėra jiems skirtų (plg. 218 str. ir toliau), taip pat imamos iš atitinkamos savaitės dienos.

63. Tarp psalmių ir skaitinių skaitoma eilutė, krepianti malda nuo psalmių prie skaitinių klausymosi.

64. Skaitiniai esti du: pirmasis - iš Šventojo Rašto, antrasis - iš Bažnyčios tėvų ar rašytojų veikalų arba susijęs su šventaisiais.

65. Po kiekvieno skaitinio eina atliepas (plg. 169-172 str.).

66. Šventojo Rašto skaitinys paprastai imamas iš Liturginių laikų tekstų, atsižvelgiant į toliau pateiktas nuostatas (plg. 140-155 str.). Iškilmių ar švenčių dienomis Šventojo Rašto skaitinys yra joms skirtas arba imamas iš Bendrųjų tekstų.

67. Antrasis skaitinys su atliepu imamas arba iš Valandų liturgijos knygos, arba iš laisvai pasirenkamų skaitinių knygos, kaip aprašyta toliau (plg. 161 str.). Paprastai antrasis skaitinys pasirenkamas atsižvelgiant į liturginį laiką.

Šventųjų iškilmių ir švenčių dienomis skaitomas joms skirtas hagiografijos skaitinys, o jei jo nėra, antra-

sis skaitinys imamas iš Bendrųjų tekstų šventiesiems. Šventųjų minėjimų dienomis, kai jų šventimui niekas nekliudo, vietoje įprasto antrojo skaitinio imamas skaitinys, susijęs su atitinkamo šventojo asmeniu (plg. 166 ir 235 str.).

68. Po antrojo skaitinio ir atliepo visais sekmadieniais (išskyrus gavėnios sekmadienius), Kalėdų ir Velykų aštuondienį, per iškilmes ir šventes giedamas arba kalbamas himnas **Tave, Dieve, garbinam.** Jis praleidžiamas minėjimų dienomis ir šiokiadieniais. Baigiamąją himno dalį **Išgelbėk, Viešpatie, savo žmones** galima praleisti.

69. Aušrinė paprastai baigiama atitinkamos dienos malda ir, jei Valandos recituojamos drauge, žodžiais **Garbinkime Viešpatį. A. Dėkojame Dievui.**

IV. VIGILJOS

70. Velykų vigiliją (Velyknaktį) visa Bažnyčia švenčia pagal atitinkamose liturginėse knygose pateiktas apeigas. „Šios nakties vigilija tokia svarbi, - sako šv. Augustinas, - kad tik ji gali vadintis vien šiuo vardu, bendru visoms kitoms vigilijoms.“¹² „Mes budime tą naktį, kai Viešpats prisikėlė iš numirusių ir savo kūnu pradėjo naują gyvenimą [. . .], kuriame nėra nei mirties, nei miego. Todėl Prisikėlusysis, kuriam mes, ilgėliau budėdami, drauge giedame šlovę, suteiks mums malonę kartu su juo amžinai gyventi ir viešpatauti.“^{12 13}

71. Tiek Velykų vigilija, tiek kitomis vigilijomis vietinėse Bažnyčiose buvo įprasta pradėti iškilmes, ypač

¹² *Sermo Guelferbytanus*, 5 // PLS 2. 550.

¹³ Ten pat // PLS 2, 552.

Kalėdas ir Sekminės. Ši paprotį derėtų ir toliau puoselėti bei skatinti, atsižvelgiant į kiekvienos Bažnyčios papročius. Jei atskirais atvejais kur nors prireiktų iškilmes ar šventųjų vietų lankymą pradėti vigilija, tebūna laikomasi Dievo žodžio šventimo bendrųjų nuostatų.

72. Bažnyčios tėvai ir dvasiniai rašytojai dažniausiai ragindavo tikinčiuosius, ypač praktikuojančius kontempliatyvų gyvenimą, melstis naktį. Tokia malda išreiškia ir skatina sugrįšiančio Viešpaties laukimą: „Vidurnaktį pasigirdo balsai: 'Štai jaunikis! Išeikite pasitikti!' “ (Mt 25, 6); „Taigi budėkite, nes nežinote, kada grįš namų šeimininkas: ar vakare, ar vidurnaktyje, ar gaidgystėje, ar rytmetį, kad, netikėtai sugrįžęs, nerastų jūsų miegančių“ (Mk 13, 35-36). Todėl pagirtini visi atliekantieji Aušrinę nakties metu.

73. Be to, Romos apeigose, ypač atsižvelgiant į apaštalavimo darbą dirbančių padėti, Aušrinė visada būna nustatyto ilgumo. Tad pagal tradiciją siekiantieji sekmadienius, iškilmes ir šventes švęsti su vigilija tesilaiko toliau nurodytų nuostatų.

Pirmiausia Aušrinė iki skaitinių įskaitytinai atliekama, kaip nurodyta Valandų liturgijos knygoje; po dviejų skaidmų, prieš himną **Tave, Dieve, garbinam**, įterpiamos giesmės, pateiktos šios knygos priede; tada skaitoma Evangelija, po jos prireikus gali būti sakoma homilija; toliau giedamas arba kalbamas himnas **Tave, Dieve, garbinam** ir malda.

Iškilmų ir švenčių dienomis Evangelija imama iš Mišių skaitinių knygos, sekmadieniais - Evangelijos tekstai apie Velykų slėpinį, pateikti Valandų liturgijos knygos priede.

V. PRIEŠPIEČIO, VIDUDIENIO IR PAVAKARIO MALDA
(TREČIOJI, ŠEŠTOJI IR DEVINTOJI), ARBA DIENINĖ

74. Pagal seniausią tradiciją sekdami apaštalų Bažnyčia, krikščionys buvo pratę privačiai melstis įvairiu dienos metu, net darbo metu. Taip ilgainiui ši tradicija peraugo į įvairialypį liturginį šventimą.

75. Tiek Rytų, tiek Vakarų liturgijos paprotys išlaikė Mažąsias valandas - Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario maldos, nes tomis Valandomis siekta atminti Viešpaties Kančios įvykius ir pirmąjį Evangelijos skelbimą.

76. Vatikano II Susirinkimo nurodymu, Mažosios valandos - Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario maldos atliekamos chore¹⁴.

Liturgijos paprotys atlikti šias tris Valandas ypač turėtų būti palaikomas ten, kur, laikantis dalinės teisės nuostatų, praktikuojamas kontempliatyvusis gyvenimas; taip pat jos patartinos visiems, ypač gyvenantiems atsisakyusiųjų dvasinį gyvenimą ir besitelkiantiems į pastoračijos sambūrius.

77. Atliekant Valandas ne chore, laikantis dalinės teisės nuostatų leidžiama iš trijų rinktis vieną, labiau atitinkančią dienos laiką, siekiant visos dienos darbų tėkmėje išsaugoti maldos tradiciją.

78. Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario maldos valandos sudarytos atsižvelgiant tiek į atliekančius tik vieną Valandą ar Dieninę, tiek į norinčius ar privalančius atlikti visas tris Valandas.

79. Dieninė (Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario malda) pradedama įžanginiu kreipiniu **Dieve, atei man**

¹⁴ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 89e.

padėti... su Garbė Dievui... Kaip buvo pradžioje... ir Aleliuja (gavėnios laiku praleidžiama). Po to giedamas arba kalbamas atitinkamas tos Valandos himnas. Toliau giedamos arba recituojamos psalmės, skaitomas skaitinėlis ir eilutė. Valanda baigiama malda ir, jei ji atliekama drauge, žodžiais: **Garbinkime Viešpatį. A. Dėkojame Dievui.**

80. Himnai ir maldos atskiroms Valandoms taip išdėstyti, kad labiau atitiktų tradicinį dienos laiką ir tinkamiau pašventintų Valandas. Atliekant tik vieną Valandą, reikia rinktis tai Valandai tinkamas dalis.

Skaitinėliai ir maldos taip pat kinta pagal dienos, laiko ar šventės pobūdį.

81. Teikiama dvejopa psalmodija: viena - įprastinė, kita - papildomoji. Tik vieną Valandą atliekantieji naudoja įprastinę psalmodiją, daugiau negu vieną Valandą atliekantieji vienai Valandai renkasi įprastinę, kitoms Valandoms - papildomąją psalmodiją.

82. Įprastinė psalmodija sudaryta iš trijų psalmių (arba jų dalių, jei psalmės ilgesnės), paimtų iš psalmių ciklo, su priegiesmiais, jei vietoje to nenurodyta kitaip.

Iškilių dienomis, Velykų tridienį ir Velykų aštuon dienį toms dienoms skirti priegiesmiai kalbami su trimis psalmėmis iš papildomosios psalmodijos, jei nėra pateiktos specialios psalmės. Jei iškilmė pasitaiko sekmadienį, psalmės imamos iš pirmosios savaitės sekmadienio.

83. Papildomoji psalmodija sudaryta iš trijų psalmių, paprastai parenkamų iš Pakopų psalmių.

VI. NAKTINĖ

84. Naktinė - paskutinė dienos malda, atliekama prieš einant ilsėtis, net po vidurnakčio, jei taip pasitaikytų.

85. Naktinė valanda, kaip ir kitos Valandos, prasižada išanginiu kreipiniu **Dieve, ateik man padėti...** su **Garbė Dievui... Kaip buvo pradžioje...** ir **Aleliuja** (gavėnios laiku praleidžiama).

86. Tada patartina atlikti sąžinės patikrinimą. Meldžiantis bendrai jis atliekamas arba tyloje, arba naudojantis viena atgailos akto formulių iš Romos mišiolio.

87. Toliau giedamas arba kalbamas atitinkamas himnas.

88. Psalmodija po sekmadienio I Vakarinės sudaryta iš 4 ir 133 (134) psalmių, po sekmadienio II Vakarinės - iš 90 (91) psalmės.

Kitomis dienomis parenkamos tos psalmės, kurios skatintų pasitikėjimą Viešpačiu. Tačiau jas galima keisti sekmadienio psalmėmis, ypač Naktinę norint atlikti iš atminties.

89. Po psalmių eina skaitinėlis ir atliepas **Į tavo rankas**. Tada kaip šios Valandos kulminacija giedama arba kalbama **Simeono giesmė** su priegiesmiu.

90. Pabaigos malda giedama arba kalbama iš atitinkamos savaitės dienos Psalmyno.

91. Po maldos, net pavieniui atliekant Naktinę, priduriamas palaiminimas: **Visagalis Viešpats tesuteikiamums ramią naktį ir šventą mirtį**.

92. Pabaigoje giedamas arba kalbamas vienas iš Švč. Mergelės Marijos priegiesmių, Velykų laiku visada giedamas arba kalbamas priegiesmis **Dangaus Karaliene**. Be to, be Valandų liturgijos knygoje teikiamųjų, gali būti ir kitų Vyskupų konferencijos patvirtintų priegiesmių¹⁵.

¹⁵ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 38.

VII. DIEVO TARNYBOS VALANDŲ JUNGIMAS SU

ŠV. MIŠIOMIS ARBA VIENOS SU KITA

93. Viešai arba bendrai atliekamą liturginę Valandą atskirais atvejais prireikus galima glaudžiau jungti su tos pačios Dievo tarnybos Mišiomis pagal čia teikiamas taisykles. Tačiau dėl to neturi nukentėti sielovados reikalai, ypač sekmadienį.

94. Chore ar bendrai atliekant Rytmetinę prieš pat Mišias, pamaldas galima pradėti arba išanginiu kreipiniu ir Rytmetinės himnu (ypač šiokiadieniais), arba išanginiais giedojimais su atėjimo procesija ir celebranto pasisveikinimu (ypač šventadieniais), o kitas įrangos dalis praleisti.

Po to įprastai giedamos arba recituojamos Rytmetinės psalmės iki skaitinėlį neįskaitytinai. Po psalmių, praleidus gailesčio aktą (ir, jei tai numatyta, **Kyrie**), rubrikose nurodytomis dienomis giedamas arba kalbamas himnas **Garbė Dievui aukštybėse**, ir celebrantas gieda arba skaito Mišių pradžios malda. Po to įprastai atliekama Žodžio liturgija.

Visuotinė malda atliekama tokiu būdu ir metu, kaip įprasta per Mišias. Tačiau per šiokiadienį ryto Mišias vietoje šiokiadienio visuotinės maldos formuliaro galima imti Rytmetinės prašymus.

Po Komunijos su jos giedojimais giedama arba recituojama **Zacharijo giesmė** su priegiesmiu iš Rytmetinės. Po to giedama arba skaitoma Komunijos malda ir visa kita, kaip įprasta.

95. Dieninę (Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario malda) viešai atliekant prieš pat Mišias, pamaldas taip pat galima pradėti arba išanginiu kreipiniu ir tos Valandos himnu (ypač šiokiadieniais), arba išanginiais giedojimais su atėjimo procesija ir celebranto pasisveikinimu (ypač šventadieniais), o kitas įrangos dalis praleisti.

Toliau įprastai giedamos ar recituojamos Dieninės psalmės iki skaitinėlio neįskaitytinai. Po psalmių, praleidus gailesčio aktą (ir, jei tai numatyta, **Kyrie**), rubrikose nurodytomis dienomis giedamas arba kalbamas himnas **Garbė Dievui aukštybėse**, ir celebrantas gieda arba skaito Mišių pradžios malda.

96. Tokiu pat būdu, kaip Rytmetinė, su Mišiomis jungiama ir prieš pat jas atliekama Vakarinė. Tačiau iškilmių, sekmadienių ir sekmadieniais pasitaikančių Viešpaties švenčių metu pirmąją Vakarinę galima atlikti tik po pirmesnės dienos ar šeštadienio Mišių.

97. Kai Dieninė (Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario malda) ar Vakarinė būna po Mišių, Mišios švenčiamos įprastai iki Komunijos maldos įskaitytinai.

Pagiedojus arba sukalbėjus Komunijos malda, be jokių įžangų pradedamos tos Valandos psalmės su priegiesmiai. Dieninėje po psalmių, praleidus skaitinėlių, tuoj pat giedama arba skaitoma baigiamoji malda ir atsisveikinama kaip per Mišias. Vakarinėje po psalmių, praleidus skaitinį, giedama arba recituojama **Marijos giesmė** su priegiesmiu; praleidžiami prašymai ir Viešpaties malda, giedama arba skaitoma baigiamoji malda, laiminami žmonės.

98. Išskyrus Kalėdų naktį, Aušrinė su Mišiomis paprastai nejungiama, nes Mišios turi savo skaitinių ciklą. Tačiau prireikus atskirais atvejais po antrojo skaitinio su atliepu praleidžiama visa kita, ir Mišios pradedamos himnu **Garbė Dievui aukštybėse**, jei tai numatyta, arba pradžios malda.

99. Jei Aušrinė atliekama prieš pat kitą Dievo tarnybos valandą, Aušrinė gali būti pradedama atitinkamos Valandos himnu, o pabaigos malda ir užbaiga, taip pat paskiau einančioje Valandoje įžanginis kreipinys su **Garbė Dievui** praleidžiami.

III SKYRIUS

ĮVAIRŪS VALANDŲ LITURGIJOS DĖMENYS

I. PSALMIŲ IR KRIKŠČIONIŠKOSIOS MALDOS RYŠYS

100. Valandų liturgijoje Bažnyčia meldžiasi daugiausia remdamasi nuostabiomis giesmėmis, Senajame Testamente sukurtoomis Šventosios Dvasios įkvėptų šventųjų rašytojų. Šių giesmių dieviškoji kilmė suteikia joms ypatingos galios pakylėti žmonių mintis į Dievą, įkvėpti atsidavimo ir šventumo dvasios, paskatinti dėkingumą už gerus laikus ir suteikti paguodos bei tvirtumo išbandymų metu.

101. Psalmės atspindi tą laiko pilnatvę, kuri atsi-skleidė Viešpatyje Kristuje ir iš kurios semiasi galios Bažnyčios malda. Nors visi krikščionys nepaprastai vertina ir brangina psalmes, kartais gali būti sunku šias giesmes paversti savo asmenine malda.

102. Tačiau Šventoji Dvasia, įkvėpusi psalmes kūrusius psalmininkus, visada savo malone esti su tais, kurie jas gieda su pasitikėjimu ir gera valia. Be to, atsižvelgiant į kiekvieno galimybes ir siekiant psalmes geriau suprasti bei rasti tinkamą būdą melstis jų žodžiais, būtina įgyti geresnį „Biblijos, ypač psalmių, pažinimą“¹.

103. Psalmės - ne skaitiniai ar prozinės maldos, bet šlovinimo poezija. Kartais psalmės gali būti recituojamos kaip skaitiniai, tačiau pagal literatūros formą ir stilių hebrajiškai jos vadinamos *Tehillim* - „šlovės gies-

¹ VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacro-sanctum Concilium*. 90.

mėmis", graikiškai *psalmoi* - „giesmėmis, palydimomis styginio instrumento“. Beje, visoms psalmėms būdinga ypatybė - savitai atliekamas jų giedojimas. Recituojant, o ne giedant psalmę, net pavieniui ir tyloje, reikia paisyti jos muzikinio savitumo. Mat jos tekstas ne tik paliečia tikinčiųjų mintis, bet ir siekia išjudinti giedančiųjų, besiklausančiųjų bei pritariančiųjų „lyra ir arfa“ širdis.

104. Kas gieda psalmes, stengdamasis jas suprasti ir apmąstyti eilutę po eilutės, tas savo širdyje visada pasirengęs atsakyti Dievui taip, kaip nori Šventoji Dvasia. Įkvėpusi psalmininką, ji pasiliks ir tuose, kurie pasirengę priimti jos teikiamą malonę. Todėl Dievo didybei skirtas psalmių giedojimas turėtų būti džiaugsmingos dvasios ir mylinčios širdies išraiška, kaip ir dera pašvęstajai poezijai bei dieviškajai giesmei, labiausiai atitinkančioms Dievo vaikų laisvę.

105. Dažnai psalmės žodžiais galima lengviau ir karščiau melstis, tiek dėkojant ir garbinant Dievą aukštybėse, tiek maldoje apsakant sunkumus. Vis dėlto kartais iškyla sunkumų, ypač kai psalmėse tiesiogiai nekalbama Dievui. Psalmininkas, nors ir būdamas poetas, primindamas Izraelio istoriją, dažnai kalba tautai, bet kartais kreipiasi ir į kitus, neišskirdamas nė neprotingų kūrinų. Jis net perteikia Dievo ir žmogaus ar net jo priešų pokalbį (2 psalmė). Todėl psalmė yra kitokia maldos forma negu Bažnyčios sukurtas prašymas ar bendra malda. Be to, psalmė kaip muzikos ir poezijos kūrinys nebūtinai turi būti nukreipta į Dievą, bet giedama jo akivaizdoje. Šv. Benediktas perspėja: „Tad kruopščiai pasvarstykime, kokie turėtume būti, stodami Dievo ir angelų akivaizdon, o giedodami tapkime tokie, kad mūsų mintys sutaptų su mūsų giesme.“²

² *Regula monasteriorum*, 19.

106. Psalmių žodžiais besimeldžiantis atveria savo širdį psalmėse išsakomiems troškimams. Įvairius troškimus perteikia skirtingos psalmių literatūros rūšys - tai gali būti sielvarto kupini maldavimai arba nuoširdaus pasitikėjimo bei padėkos maldos, ar kitos formos, kurias pelnytai aukština egzegetai.

107. Laikantis žodžių prasmės, kalbant ir giedant psalmes reikia atsižvelgti į teksto reikšmę gyvenimui ir tikėjimui.

Be abejo, kiekviena psalmė buvo parašyta tam tikromis aplinkybėmis, kurias paaiškina hebrajiško teksto antraštės. Tačiau kad ir kokia būtų istorinė kilmė, kiekviena psalmė turi savitą prasmę, kurios nepaisyti negalima nė mūsų laikais. Šiose giesmėse, Rytuose žmonių giedotose prieš daugelį amžių, tiksliai išreiškiami visų amžių ir visų kraštų žmonių skausmai bei viltys, vargas bei pasitikėjimas ir ypač apgiedamas tikėjimas į Dievą, jo apsireiškimas ir išganymo užmojis.

108. Valandų liturgijoje besimeldžiantis psalmių žodžiais meldžiasi ne tiek savo, kiek viso Kristaus Kūno ar net paties Kristaus vardu. Tai suvokus nebesunku melstis psalmių žodžiais, jei širdies jausmai kartais ir skirtųsi nuo psalmėse reiškiamų jausmų, pavyzdžiui, kai šlovinimo psalme turi kalbėti nuliūdęs ir vargų spaudžiamas žmogus arba, priešingai, džiaugsmo kupinas žmogus - kančios psalmę. Tokių situacijų visiškai išvengiama asmeninėje maldoje, esant galimybei rinktis nuotaiką atitinkančią psalmę. Tačiau Dievo tarnyboje viešas psalmių ciklas atliekamas ne privačiai, bet visos Bažnyčios vardu, net Valandas atliekant pavieniui. Atliekantis psalmes visos Bažnyčios vardu visada gali rasti priežastį džiaugtis ar liūdėti, kaip tokiu atveju sako ir apaštalai: „Džiaukitės su besidžiaugiančiais, verkite su verkiančiais“ (Rom 12, 15). Šitaip žmogaus silpnumas,

sukeltas per didelės savimeilės, išgydomas tuo meilės laipsniu, kuris kyla iš mūsų minčių ir giedamų giesmių sandermės.³

109. Bažnyčios vardu besimeldžiantis psalmių žodžiais turi atsižvelgti į psalmių bendrąją prasmę, ypač į jų mesijinę reikšmę, dėl kurios Bažnyčia ir naudojasi Psalmynu. Ši mesijinė reikšmė visapusiškai atsiskleidė Naujajame Testamente, negana to, pats Viešpats Kristus tai paskelbė, sakydamas apaštalams: „Turi išsipildyti visa, kas parašyta apie mane Mozės Įstatyme, Pranašų knygoje ir Psalmėse“ (Lk 24, 44). Ryškiausias viso to pavyzdys - Mato užrašytasis dialogas apie Mesiją, Dovydo sūnų ir kartu jo Viešpatį⁴, todėl 109 (110) psalmė ir vadinama mesijine.

Taip mąstydami, Bažnyčios šventieji tėvai pripažino visą Psalmyną ir aiškino jį kaip pranašystę apie Kristų ir Bažnyčią. Dėl tos pačios priežasties psalmes pasirinkta naudoti šventojoje liturgijoje. Nepaisant kai kurių iškreiptų aiškinimų, apskritai tiek Bažnyčios tėvai, tiek liturgija psalmėse teisėtai girdėjo Tėvo besišaukiančio Kristaus balsą arba su Sūnumi besikalbantį Tėvą; psalmėse jie atpažino netgi visos Bažnyčios, apaštalų ir kankinių balsą. Toks aiškinimo būdas klestėjo ir Viduramžiais. Daugelyje anuomet sudarytų psalmių kodeksų besimeldžiančiam psalmės pradžioje nurodoma kristologinė jos prasmė. Kristologinis aiškinimas jokių būdu neapsiribojo vien mesijinėmis psalmėmis, bet buvo pritaikytas ir daugeliui kitų psalmių, neprieštaraujant Bažnyčios tradicijai.

Ypač švenčių dienomis psalmių pasirinkimas grindžiamas jų kristologinė prasme, o ši prasmė nušviečiama iš pačių psalmių imamais priegiesmiais.

³ Plg. Šv. BENEDIKTAS. *Regula monasteriorum*, 19.

⁴ Mt 22, 44 ir toliau.

II. PRIEGIESMAI IR KITI PSALMIŲ

MALDŲ PRIEDAI

110. Lotynų Bažnyčios tradicijoje psalmėms suprasti ir joms panaudoti krikščioniškai maldai svarbūs trys elementai: antraštės, psalmės malda ir ypač priegiesmiai.

111. Valandų liturgijos Psalmyne kiekviena psalmė prasideda antrašte, paaiškinančia psalmės prasme ir svarbą žmogaus tikėjimui. Šios antraštės Valandų liturgijos knygoje - tik pagalbinė maldos priemonė. Siekiant maldą atskleisti naujojo apreiškimo šviesoje, dar pridedamas sakinyš iš Naujojo Testamento arba iš Bažnyčios tėvų minčių. Tai padeda melstis kristologine dvasia.

112. Maldos po psalmių padeda geriau suprasti psalmes, ypač jų krikščioniškąjį aiškinimą. Šios maldos atskiroms psalmėms teikiamos Valandų liturgijos knygos priede, ir pagal senąją tradiciją jas galima laisvai rinktis. Atlikus psalmę, malda po tylos pauzės jungia ir kilnina psalmę atliekančiųjų jausmus.

113. Net jei Valandų liturgija tik recituojama, o ne giedama, kiekviena psalmė turi priegiesmį, nepraleidžiamą nė privačiai meldžiantis. Priegiesmiai padeda atskleisti psalmės literatūrines ypatybes, paverčia ją asmenine malda. Jie nušviečia reikšmingą sakinį, kitais atvejais galbūt liekantį nepastebėtą. Priegiesmiai taip pat pabrėžia kiekvienos psalmės išskirtinumą, taip padarydami daug įvairesnį visą kontekstą. Juolab vengiant neįprastų interpretacijų priegiesmiai labai padeda giliau pažinti psalmes ir pritaikyti jas konkrečiai šventei. Psalmių recitavimą jie gali įvairinti ir daryti malonų.

114. Psalmių priegiesmiai taip parengti, kad juos būtų galima versti į vietinę kalbą, ypač kartoti po kiekvieno posmo, kaip nustatyta 125 str. Eilinio laiko Tarnyboje Valandų negiedant, vietoje priegiesmių savo nuožiūra galima imti prie psalmių pridėtus sakinius (plg. 111 str.).

115. Psalmę dėl jos ilgumo toje pačioje Valandoje dalijant į keletą dalių, kiekvienai daliai teikiami jai skirti priegiesmiai, ypač Valandą giedant. Tai padeda geriau suprasti psalmės minčių turtingumą. Galima kalbėti arba giedoti ir visą psalmę be pertrūkio, naudojant vien pirmąjį priegiesmį.

116. Tai dienos skirti priegiesmiai teikiami kiekvienai Rytmetinės ir Vakarinės psalmės Velykų tridienį, Velykų ir Kalėdų aštuondieniais, taip pat advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų laiko sekmadieniais, Didžiosios savaitės ir Velykų laiko šiokiadieniais, advento šiokiadieniais nuo gruodžio 17 iki 24 dienos įskaitytinai.

117. Iškilmių dienomis Aušrinei, Rytmetinei, Dieninei ir Vakarinei teikiami joms skirti priegiesmiai, o jei jų nėra, tai imami iš Bendrųjų tekstų. Tai galioja ir Aušrinei, Rytmetinei bei Vakarinei švenčių dienomis.

118. Šventųjų minėjimuose, turinčiuose jiems skirtus priegiesmius, jie išlaikomi (plg. 235 str.).

119. Zacharijo ir Marijos giesmių priegiesmiai eilinio laiko Tarnyboje imami iš Liturginių laikų tekstų, jei jie ten pateikti, priešingu atveju - iš Psalmyno einaimosios savaitės. Iškilmių ir švenčių dienomis imami joms skirti priegiesmiai, o jei jų nėra, pasirenkami iš Bendrųjų tekstų. Per minėjimus, jei nėra jiems skirtų priegiesmių, juos savo nuožiūra galima imti iš Bendrųjų tekstų arba iš Psalmyno einaimosios dienos.

120. Velykų laiku prie visų priegiesmių pridedamas **Aleliuja**, jeigu jis nesudaro aiškaus kontrasto priegiesmio turiniui.

III. PSALMIŲ ATLIKIMO BŪDAS

121. Psalmės gali būti giedamos įvairiais būdais, atskleidžiančiais jų grožį ir dvasinę prasmę. Šių būdų pasirinkimas priklauso nuo kiekvienos psalmės literatūrinių ypatybių arba ilgumo, nuo vartojamos kalbos - lotynų arba vietinės - ir ypač nuo šventimo būdo: ar švenčiama pavieniui, ar grupėje arba tam tikroje tikinčiųjų bendruomenėje. Psalmės sudėtos ne tam tikram maldų kiekiui sudaryti, bet pagal jų įvairovę ir kiekvienos giesmės prigimtį.

122. Atsižvelgiant į tradicijoje ir praktikoje išbandytus įvairius būdus, psalmės gali būti atliekamos ištisai arba po eilutę ar posmą dviejų chorų ar bendruomenės grupių pakaitomis, arba atsakinėjant rečitatyvu.

123. Kiekvienos psalmės priegiesmis atliekamas pačioje pradžioje, kaip nurodyta 113-120 str., o visos psalmės pabaigoje pridedama **Garbė Dievui** ir **Kaip buvo pradžioje**. Tai tinkamiausia tradicijos patariama užbaiga, Senojo Testamento maldai suteikianti garbinimo, kristologinę ir trejybinę prasmę. Priegiesmis savo nuožūra psalmės pabaigoje gali būti kartojamas.

124. Pasitaikiusi ilgesnė psalmė taip skirstoma į dalis, kad būtų išlaikyta triguba Valandų struktūra, tačiau griežtai atsižvelgiant į tikrąją psalmės prasmę.

Tokio skirstymo ypač dera laikytis, kai Valandos švenčiamos giedant lotyniškąjį chorą, po kiekvienos dalies pridedant **Garbė Dievui**.

Tačiau galima arba laikytis šio tradicinio būdo, arba tarp atskirų psalmės dalių daryti trumpas pauzes, arba

visą psalmę su jos priegiesmiu atlikti ištisai, be jokių pertrūkių.

125. Be to, jei psalmės literatūrinės ypatybės to reikalauja, posmai taip dalijami (ypač psalmę giedant vietine kalba), kad po kiekvieno posmo būtų galima kartoti priegiesmius; tokiais atvejais **Garbė Dievui** pridedama tik psalmės pabaigoje.

IV PSALMIŲ SKIRSTYMAS VALANDŲ

LITURGIJOJE

126. Psalmės suskirstytos į keturių savaitių ciklą, tačiau keletas jų praleidžiamos. Kitos, tradiciškai svarbesnės, pasikartoja dažniau. Rytmetinė, Vakarinė ir Naktinė turi šioms Valandoms tinkančias psalmes⁵.

127. Rytmetinei ir Vakarinei bendrai atlikti parinktos šventimui su žmonėmis labiau pritaikytos psalmės.

128. Naktinėje laikomasi 88 str. nurodymų.

129. Sekmadienį, taip pat per Aušrinę ir Mažąsias valandas, psalmės parenkamos iš tų, kurios pagal tradiciją labiausiai atskleidžia Velykų slėpinį. Penktadieniui teikiamos atgailos arba su kančia susijusios psalmės.

130. Trys psalmės - 77 (78), 104 (105) ir 105 (106) skiriamos advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų laikui. Jos atskleidžia Senojo Testamento išganymo istoriją kaip pranašystę, išsipildžiusią Naujajame Testamente.

131. Trys psalmės - 57 (58), 82 (83) ir 108 (109) praleidžiamos psalmių cikle, nes jose kalbama apie prakeikimus. Dėl tos pačios priežasties keletas eilu-

⁵ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concillum*, 91.

čių praleidžiamos ir kai kuriose kitose psalmėse, kaip pažymėta kiekvienos psalmės pradžioje. Šie tekstai praleidžiami dėl sunkaus psichologinio krūvio, nes prakeikimų psalmėmis, nors ir pasitaikančiomis Naujojo Testamento pamaldume (pvz., Apr 6, 10), jokių būdu neskatinamas prakeikimas.

132. Siekiant, kad ilgesnės psalmės apimtų tik vieną Tarnybos valandą, jos dalimis paskirstomos tai pačiai kitų dienų Valandai, idant jas nepertraukiamai galėtų recituoti neįpareigotieji atlikti kitas Valandas. Tad 118 (119) psalmė pagal savitą skirstymą dėl tradicinės sąsajos su dienos valandomis dalijama į Dieninės 22 dienų ciklą.

133. Psalmyno keturių savaitių ciklas su liturginiais metais susietas taip, kad advento I sekmadienis, eilinio laiko I savaitė, gavėnios I sekmadienis ir Velykų I sekmadienis prasidėtų pirmąją Valandų savaitę, visas kitas praleidžiant.

Kadangi eiliniu laiku psalmių ciklas atitinka savaitių eilę, po Sekminių pradedama nuo tos Psalmyno savaitės, kuri Liturginių laikų tekstuose nurodyta tos eilinio laiko savaitės pradžioje.

134. Per iškilmes ir šventes, Velykų tridienį, Velykų ir Kalėdų aštuondieniais Aušrinei paskiriamos savosios psalmės, tradiciškai naudojamos šiomis progomis, o jų tinkamumas dažniausiai nušviečiamas priegiesmyje. Tai taikoma ir Dieninei, kai kurioms Viešpaties iškilimėms bei Velykų aštuondieniui. Rytmetinės psalmės ir himnai parenkami iš Psalmyno I savaitės sekmadienio. Pagal seną tradiciją iškilmių I Vakarinei psalmės imamos iš šlovinimo psalmių. Iškilmių II Vakarinės ir švenčių Vakarinės psalmės ir himnai - skirti toms dienoms. Iškilimų Dieninei psalmės, išskyrus pirmiau minėtąsias ir pasitaikančias sekmadieniais, imamos iš

Pakopų psalmių; švenčių Dieninėje atliekamos einamosios dienos psalmės.

135. Visais kitais atvejais psalmės imamos iš Psalmyno savaitės, nebent būtų skirti kiti priegiesmiai ir psalmės.

V. GIESMĖS IŠ SENOJO IR NAUJOJO TESTAMENTO

136. Rytmetinėje pagal seną paprotį tarp pirmosios ir antrosios psalmės įterpiama giesmė iš Senojo Testamento. Be senosios Romos tradicijos jau naudotųjų ir šv. Pijaus X įtrauktųjų į brevijorių Psalmyne yra ir daugiau giesmių, taip atrinktų iš įvairių Senojo Testamento knygų, kad kiekviena keturių savačių ciklo diena turėtų jai skirtą giesmę. Sekmadieniais pakaitomis imamos dvi dalys iš trijų Danieliaus bičiulių giesmės.

137. Vakarinėje po dviejų psalmių įsiterpia giesmė iš Naujojo Testamento, paimta iš Apaštalų laiškų arba Apreiškimo Jonui knygos. Kiekvienai savaitei teikiamos septynios giesmės, po vieną kiekvienai dienai atskirai. Gavėnios sekmadieniais vietoje džiūgavimo giesmės iš Apreiškimo Jonui knygos imama giesmė iš Pirmojo Petro laiško. Be to, Kristaus Apsireiškimo (Trijų Karalių) iškilmės ir Kristaus Atsimainymo šventės dienomis atitinkamoje vietoje esti giesmė iš Pirmojo laiško Timotiejui.

138. Zacharijo, Marijos ir Simeono giesmės iš Evangelijos yra tokio pat iškilingumo ir kilnumo lygmens, kaip ir Evangelijos skelbimas.

139. Tiek psalmodija, tiek skaitiniai pagal nusistovėjusią tradiciją išdėstyti taip, kad pirma skaitoma iš Senojo Testamento, po to - iš Apaštalų raštų ir pasiausiai - iš Evangelijos.

VI. ŠVENTOJO RAŠTO SKAITINIAI

a) Apie Šventojo Rašto skaitinius apskritai

140. Visi krikščionys turi kuo labiausiai gerbti viešą Šventojo Rašto skaitymą liturgijoje pagal seną tradiciją ne tik švenčiant Eucharistiją, bet ir Dievo tarnyboje. Tai ne privatus veiksmas ar poreikis, bet pačios Bažnyčios skelbimas, kuriuo ši, būdama Kristaus Sužadėtinė, per metus atskleidžia „visą Kristaus slėpinį nuo Įsikūnijimo ir Gimimo iki Žengimo į dangų, iki Sekminių, iki su palaiminga viltimi laukiamo antrojo Viešpaties atėjimo“⁶. Be to, Šventojo Rašto skaitinį liturginiame šventime visada lydi malda, kad skaitinys taptų daug vaisingesnis, o malda, ypač psalmių, būtų gilesnė ir nuoširdesnė.

141. Valandų liturgijoje yra ilgesnių jų ir trumpesniųjų Šventojo Rašto skaitinių.

142. Rytmetinėje ir Vakarinėje ilgesnįjį skaitinį galima rinktis, laikantis 46 str. nurodymų.

b) Šventojo Rašto skaitinių ciklas Aušrinėje (Skaitinių valandoje)

143. Aušrinėje skaitant Šventąjį Raštą, atsižvelgiama tiek į šventąjį laiką, kuriuo pagal garbingą tradiciją skaitomos tam tikros Šventojo Rašto knygos, tiek į skaitinių ciklą Mišių metu. Valandų liturgija ir Mišios taip susietos, kad Dievo tarnybos Šventojo Rašto skaitiniai papildytų Mišių skaitinius, šitaip atskleisdami visos išganymo istorijos santrauką.

⁶ VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacro-sanctum Concilium*, 102.

144. Išskyrus 73 str. nustatytas išimtis, Valandų liturgijoje Evangelija neskaitoma, nes kasmet ji išsamiai skaitoma Mišių metu.

145. Teikiami du Šventojo Rašto skaitinių ciklai. Vienas Valandų liturgijos knygoje skirtas tik vieniems metams. Kitas, pateiktas priede, gali būti naudojamas pasirinktinai; jis išsidėsto per dvejų metų laikotarpį, kaip ir eilinio laiko šokiadienių Mišių skaitinių ciklas.

146. Dvejų metų skaitinių ciklas Valandų liturgijoje taip sutvarkytas, kad kasmet būtų perskaitytos beveik visos Šventojo Rašto knygos, taip pat ilgesni ir dėl turinio sunkiau suprantami tekstai, mažiau tinkami skaityti per Mišias. Naujasis Testamentas kasmet tiek per Mišias, tiek Valandų liturgijoje perskaitomas beveik visas, o iš Senojo Testamento knygų parinktos dalys, labiau pagilinančios išganymo istorijos supratimą ir skatinančios pamaldumą.

Valandų liturgijos skaitinių ir Mišių skaitinių tarpusavio darnumu siekiama, kad kas dvejus metus per Mišias ir Valandų liturgijoje būtų skaitoma ta pati Biblijos knyga arba, jei skaitoma tais pačiais metais, per tam tikrą laiką bent atskiros jos dalys. Taip užkertamas kelias tą pačią dieną skaityti tekstą du kartus arba tuo pačiu liturginiu laiku skaityti tas pačias Biblijos knygas. Priešingu atveju Valandų liturgija netektų daug svarbių Šventojo Rašto skyrių, o tai trukdytų ir teksto tęstinumui.

147. Pagal seną tradiciją advento laiku kasmet pakaitomis pusiau tęstiniu būdu skaitomos ištraukos iš Izaijo knygos, be to, skaitoma Rutos knyga ir tam tikros pranašystės iš Michėjo knygos. Kadangi nuo gruodžio 17 iki 24 dienos skaitiniai specialiai skirti toms dienoms, advento trečiosios savaitės skaitiniai, pasitaikantys tomis dienomis, praleidžiami.

148. Nuo gruodžio 29 iki sausio 5 dienos neporiniais metais skaitomas Laiškas kolosiečiams, kuriame visos išganymo istorijos kontekste aprašomas Viešpaties Įsikūnijimas. Poriniais metais skaitoma Giesmių giesmės knyga, kurioje nusakoma Dievo ir žmogaus sandora Kristuje: „Dievas Tėvas paruošė vestuvių puotą Dievui, savo Sūnui, sujungdamas jį su žmogiškąja prigimtimi Nekaltosios Mergelės iščiose, taip įvykdydamas dar prieš amžių pradžią turėtąjį troškimą.“⁷

149. Nuo sausio 7 dienos iki šeštadienio po Kristaus Apsireiškimo iškilmės skaitomi eschatologiniai Izaijo 60-66 skyrių ir Barucho tekstai. Tačiau skaitiniai, kuriems perskaityti nebėra laiko, tais metais praleidžiami.

150. Neporiniais metais gavėnios laiku skaitomos ištraukos iš Pakartoto Įstatymo knygos ir iš Laiško žydams. Poriniais metais teikiama Išganymo istorijos santrauka iš Išėjimo, Kunigų ir Skaičių knygų. Laiške žydams Senoji Sandora iškeliamą į Kristaus Velykų slėpinio šviesą. Ištrauka iš to paties laiško apie Kristaus auką (9, 11-28) skaitoma Didįjį penktadienį, apie Viešpaties poilsį (4, 1-13) - Didįjį šeštadienį. Kitomis Didžiosios savaitės dienomis neporiniais metais skaitoma trečioji bei ketvirtoji Viešpaties Tarno giesmė iš Izaijo knygos ir ištrauka iš Raudų knygos; poriniais metais skaitoma apie pranašą Jeremiją kaip kenčiančio Kristaus pirmavaizdį.

151. Per visą Velykų laiką, išskyrus Velykų pirmąjį ir antrąjį sekmadienį, Šeštinių bei Sekminių iškilmes, laikantis tradicijos, neporiniais metais skaitiniams imamas Pirmasis Petro laiškas, Apreiškimas Jonui ir Jono laiškai, poriniais metais - Apaštalų darbai.

⁷ Šv. GRIGALIUS DIDYSIS. *Homilia 38 in Evangelia* // PL 76. 1283.

152. Eilinis laikas apima 34 savaites. Jis prasideda pirmadienį po Kristaus Krikšto šventės ir tęsiasi iki paskutinio antradienio prieš gavėnią iškaitytinai; vėl prasideda pirmadienį po Sekminių ir baigiasi prieš advento pirmojo sekmadienio I Vakarinę.

Šis eilinis laikas pertraukiamas nuo Pelenų dienos iki Sekminių. Pirmadienį po Sekminių imamas eilinio laiko skaitinys iš savaitės, einančios po tos, kuri dėl gavėnios pradžios buvo pertraukta; taip pat praleidžiamas ir tos savaitės sekmadienio skaitinys.

Jei eilinio laiko savaitių tais metais yra tik 33, tai pirmoji savaitė, kurią reikėtų imti po Sekminių, praleidžiama, kad visada būtų išlaikyti paskutinėms savaitėms skirtieji eschatologiniai tekstai.

Senajo Testamento knygos išdėstytos pagal išganymo istorijos eigą: Dievas apsireiškia savo tautos istorijoje, vedamas ją ir apšviesdamas jos kelionės tarpsniais. Todėl Pranašų knygos skaitomos kartu su Istorinėmis knygomis, atsižvelgiant į jų gyvenamąjį laikotarpį. Neporiniais metais Senajo Testamento skaitinių seką sudaro Istorinės knygos ir pranašų ištarmės nuo Jozuės knygos iki tremties laikotarpio iškaitytinai. Poriniais metais prieš gavėnią imami skaitiniai iš Pradžios knygos, po to teikiama išganymo istorijos santrauka nuo tremties iki Makabėjų laikotarpio. Tais pačiais metais į skaitinių ciklą įsiterpia vėlyvųjų pranašų knygos, Išminties knygos ir pasakojimai iš Esteros, Tobito bei Juditos knygų.

Apaštalų laišakai, neskaitomi specialiu laiku, suskirstyti atsižvelgiant į Mišių skaitinių ciklą ir laiškų paraišymo chronologinę tvarką.

153. Vienerių metų ciklas taip sutrumpintas, kad kasmet būtų parenkamos ir skaitomos Šventojo Rašto ištraukos, atsižvelgiant į tą Mišių skaitinių ciklą, kurį papildo.

154. Per iškilmes ir šventes teikiami toms progoms skirti skaitiniai; kitais atvejais skaitiniai imami iš Bendrųjų tekstų šventiesiems.

155. Visos perikopės, kiek tai įmanoma, sudaro tarpusavio vienybę. Dėl skirtingo tekstų ilgumo, kurį lemia Biblijos knygų skirtingos literatūrinės ypatybės, kai kurios eilutės kartais praleidžiamos. Tokie praleidimai visada pažymimi. Tačiau gali būti skaitoma ir ilgoji patvirtinto teksto forma.

c) Skaitinėliai

156. Skaitinėliai arba „skyreliai“, apie kurių reikšmę Valandų liturgijai rašoma 45 str., taip atrinkti, kad glaustai ir taikliai perteiktų mintį arba paraginimą. Jie irgi reikšmingi pajvairinti Valandų liturgijai.

157. Kad keturių savaitių ciklo skaitiniai kasdien kaitaliotųsi, Psalmyne teikiamos eilinio laiko keturios savaitinės skaitinėlių sekos. Taip pat yra advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų laikui skirtų savaitinių sekų. Iškilmėms, šventėms ir kai kuriems minėjimams pateikiami jiems skirti skaitinėliai, Naktinei teikiama vienos savaitės seka.

158. Skaitinėliai parinkti vadovaujantis šiais principais:

- a) pagal seną tradiciją nenaudojamos evangelijos;
- b) kiek galima, atsižvelgiama į sekmadienio, penktadienio ir pačių Valandų ypatumus;
- c) skaitiniai Vakarinei imami tik iš Naujojo Testamento, nes eina po giesmės iš Naujojo Testamento.

VII. SKAITINIAI IŠ BAŽNYČIOS TĖVŲ IR RAŠYTOJŲ VEIKALŲ

159. Laikantis Romos Bažnyčios tradicijos, Aušrinėje, kai nereikia skaityti hagiografijos skaitinio (plg. 228-239 str.), po Šventojo Rašto eina skaitinys iš Bažnyčios tėvų ar rašytojų veikalų ir jo atliepas.

160. Tekstai šiems skaitiniams teikiami iš Bažnyčios šventųjų tėvų, mokytojų ir Rytų bei Vakarų Bažnyčių rašytojų veikalų. Pirmenybė teikiama tiems Bažnyčios šventiesiems tėvams, kurie Bažnyčioje turi ypatingą autoritetą.

161. Be Valandų liturgijos knygoje pateiktų skaitinių, skirtų kiekvienai dienai, daugiau galima rinktis iš papildomosios laisvai pasirenkamų skaitinių knygos, kad atliekantys Dievo tarnybą turiningiau pasinaudotų Bažnyčios tradicijos lobynu. Kiekvienam suteikiama galimybė antrąjį skaitinį rinktis arba iš Valandų liturgijos knygos, arba iš papildomosios skaitinių knygos.

162. Be to, Vyskupų konferencijos gali parengti ir kitų tekstų, labiau pritaikytų prie to krašto tradicijų bei savi-tumų⁸, ir įtraukti juos į papildomąją laisvai pasirenkamų skaitinių knygą. Tokie tekstai imami iš gyvenimo ir mo-kymo šventumu išsiskiriančių katalikų rašytojų veikalų.

163. Tokio pobūdžio skaitinys pirmiausia skirtas Dievo žodžiui apmąstyti Bažnyčios tradicijos šviesoje. Juk Bažnyčia visada primygtinai kalba apie būtinybę tikintiesiems Dievo žodį aiškinti autentiškai, kad „pra-našų ir apaštalų aiškinimas nenukryptų nuo bažnytinio ir katalikiško supratimo nuostatos“⁹.

⁸ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 38.

⁹ Šv. VINCENTAS LERINIETIS. *Commonitorium*, 2 // PL 50, 640.

164. Nuolatinis dažnai naudojamų dokumentų, perteikiančių visą Bažnyčios tradiciją, skaitymas skatina giliau apmąstyti Šventąjį Raštą, labiau jį pamilti ir teikti jam didelę pagarbą. Bažnyčios šventųjų tėvų raštai - ypatingi šimtmečius trukusių Dievo žodžio apmąstymų liudijimai. Tais apmąstymais Bažnyčia kaip Įsikūnijusio Žodžio Sužadėtinė, „turėdama savo Sužadėtinio ir Dievo paramą bei dvasią“¹⁰, nuolat siekia kuo giliau pažinti Šventąjį Raštą.

165. Bažnyčios tėvų raštų skaitymas įvesdina krikščionis į liturginių metų ir švenčių supratimą, atveria galimybę pasinaudoti neįkainojamais dvasiniais turtais, sudarančiais labai vertingą Bažnyčios paveldą ir kartu teikiančiais tvirtą pamatą dvasiniam gyvenimui bei gausaus peno pamaldumui. Taip Dievo žodžio skelbėjai kasdien vis labiau tampa nuostabiais šventojo skelbimo pavyzdžiais.

VIII. HAGIOGRAFIJOS SKAITINIAI

166. Hagiografijos skaitiniais vadinami atitinkami Bažnyčios tėvų ir kitų Bažnyčios rašytojų tekstai, kuriuose pasakojama apie šventąjį ar kurie tiesiogiai jam pritaikyti, arba ištraukos iš paties šventojo raštų, arba jo gyveninio aprašymas.

167. Rengiant skaitinius atskiriems šventiesiems, reikia stengtis, kad šventųjų gyvenimo aprašymai atitiktų istorinę tikrovę¹¹ ir praverstų skaitančiųjų hagiografijos skaitinį ar jo besiklausančiųjų tikrai dvasinei pažangai; taigi turi būti atmesta tai, kas dvelkia mitologija. Dėme-

¹⁰ Šv. BERNARDAS. *Sermo 3 in vigilia Nativitatis 1* // PL 183 (edit. 1879), 94.

¹¹ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 92c.

sys teiktinas į šventiesiems būdingus dvasinius bruožus, atsižvelgiant į šiandienę padėtį, taip pat į jų reikšmę Bažnyčios gyvenimui ir dvasingumui.

168. Prieš pat skaitinį teikiamos glaustos biografinės pastabos, nušviečiančios istorinius faktus ir šventojo gyvenimo santrauką. Tačiau tai skirta tik susipažinti, o ne garsiai skaityti per šventimą.

IX. ATLIEPAI

169. Po Šventojo Rašto skaitinio Aušrinėje eina atliepas. Jo tekstas pasirinktas iš tradicijos lobyno arba naujai sukurtas, siekiant naujai nušviesti ką tik perskaityto skaitinio prasmę, susieti skaitinį su Išganymo istorija, nuo Senojo Testamento pereiti prie Naujojo, skaitinį paversti malda ir kontempliacija, paįvairinti jį poetiniu grožiu.

170. Panašiai atliepas pridedamas ir po antrojo skaitinio, bet jis mažiau susietas su skaitinio tekstu, todėl suteikiama daugiau laisvės meditacijai.

171. Net pavieniui recituojant, savo vertę turi atliepai su kartojamomis atskiromis dalimis. Tačiau paprastai kartojamą atliepo dalį galima praleisti, jei ji negiedama, nebent jos reikalautų atliepo reikšmė.

172. Panašiu, tačiau paprastesnių būdu, į skaitinėlius Rytmetinėje, Vakarinėje ir Naktinėje (kaip nustatyta šių nuostatų 49 ir 89 str.) atsiliepiama trumpaisiais atliepais, o Mažosiose valandose - eilutėmis. Šie atliepai ir eilutės kaip aklamacijos padeda giliau įsiskverbti Dievo žodžiui į skaitytojų ir klausytojų širdis.

X. HIMNAI IR KITOS NEBIBLINĖS GIESMĖS

173. Himnai, užėmę svarbią vietą Dievo tarnyboje jau nuo ankstyvosios krikščionybės laikų, išlaiko ją ir toliau¹². Iš tikrųjų dėl lyrinės prigimties himnai ne tik skirti ypatingai garbinti Dievą, bet ir labiau negu kitos Tarnybos dalys akivaizdžiai atskleidžia Valandoms ar atskiroms šventėms būdingus bruožus, patraukia ir nutiekia širdis bei mintis pamaldžiai švęsti. Jų literatūrinis grožis dažnai šį veikimą paskatina. Be to, himnai - ypatinga Bažnyčios sukurta poetinė Tarnybos dalis.

174. Tradiciškai himnai baigiami doksologija, paprastai nukreipta į tą patį dieviškąjį asmenį, kaip ir pats himnas.

175. Eilinio laiko Tarnyboje dėl įvairumo kiekvienai Valandai teikiamos dvi himnų sekos, pakaitomis imamos kas savaitę.

176. Be to, eilinio laiko Aušrinėje taip pat teikiamos dvi himnų sekos, viena - nakties, kita - dienos metui.

177. Nauji himnai gali būti giedami tradicinėmis melodijomis ir tokiu pat ritmu.

178. Dievo tarnybai atlikti gimtąja kalba Vyskupu konferencijos gali įvesti vietinei kalbai pritaikytus lotyniškus himnus arba naujas himnų kompozicijas¹³, tačiau tai turi visiškai atitikti kiekvienos Valandos, laiko ar šventės pobūdį. Su reikiamu apdairumu dera vengti tokių liaudiškųjų giesmių, kurios neturi jokios meninės vertės ir visiškai nesiderina su liturgijos kilnumu.

¹² Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 93.

¹³ Plg. ten pat, 38.

XI. MALDAVIMAI, VIEŠPATIES MALDA IR BAIGIAMOJI MALDA

a) Maldavimai arba užtarimai Rytmetinėje ir Vakarinėje

179. Švenčiant Valandų liturgiją šlovinamas Dievas. Tiek žydų, tiek krikščionių tradicijoje prašymo malda neatsiejama nuo Dievo garbinimo, dažnai tam tikru būdu vieną nukreipiant į kitą. Apaštalas Paulius ragina aukoti „maldavimus, maldas, pamaldas ir dėkojimus už visus žmones, už karalius ir visus valdovus, kad galėtume tyliai ramiai gyventi visokeriopai maldingą ir garbingą gyvenimą. Tai gera ir priimtina akyse mūsų Gelbėtojo Dievo, kuris trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“ (1 Tim 2, 1-4). Ši raginimą Bažnyčios tėvai dažnai suprasdavo kaip skatinimą užtarimus atlikti rytais ir vakarais¹⁴.

180. Užtarimai, vėl įtraukti į Romos apeigų Mišias, atliekami Vakarinėje, tik kita forma, kaip nurodyta toliau.

181. Pagal maldos tradiciją rytą visa ateinanti diena pavedama Dievui. Todėl Rytmetinėje esama prašymų, kuriais diena pavedama arba pašvenčiama Dievui.

182. Žodžiu „maldavimai“ įvardijami tiek užtarimai Vakarinėje, tiek dieną pavedantys Dievui prašymai Rytmetinėje.

183. Vardan įvairumo, siekiant geriau atspindėti Bažnyčios ir visų žmonių įvairius reikalus pagal luomus, bendruomenes, asmenis, aplinkybes ir laiką, teikiamos įvairios maldavimų formulės, skirtos eilinio laiko Psalmyno savaitės atskiroms dienoms, liturginių metų šventiesiems laikams ir kai kurioms šventėms.

¹⁴ Pvz , Šv. JONAS AUKSABURNIS. *In Epist. ad Tim I*, Homilia 6//PG 62, 530.

184. Be to, Vyskupų konferencijos turi teisę pritaikyti Valandų liturgijos knygoje pateiktas maldavimų formules ir patvirtinti naujas¹⁵, tačiau privalo laikytis toliau nurodytų taisyklių.

185. Kaip ir Viešpaties maldoje, prašymuose turi atsispindėti Dievo garbinimas, jo garbės išpažinimas ir mintys apie Išganymo istoriją.

186. Vakarinės maldavimuose paskutinė intencija visada būna už mirusius.

187. Valandų liturgija - visos Bažnyčios malda už visą Bažnyčią ir ypač už viso pasaulio išganymą¹⁶, todėl dera maldavimuose visuotinėms intencijoms teikti pirmenybę visų kitų atžvilgiu. Juose reikia melstis už Bažnyčią ir jos iššventintuosius tarnautojus, už valstybių vadovus, vargšus, sergančius ir sielvarto ištiktuosius, už viso pasaulio gerovę (už taiką ir kitus reikalus).

188. Be to, Rytmetinės ir Vakarinės maldavimuose galima įterpti ir savo prašymų.

189. Maldavimai Dievo tarnyboje taip parengti, kad juos būtų galima pritaikyti Valandas švenčiant tiek drauge su bendruomene, tiek mažoje grupelėje, tiek recituojant pavieniui.

190. Recituojant drauge su bendruomene arba mažoje grupelėje, kunigas ar patarnautojas pradeda maldavimus trumpai pakviesdamas melstis, nurodydamas vienodą atsaką, kartojamą visos bendruomenės po kiekvieno prašymo.

¹⁵ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 38.

¹⁶ Plg. ten pat, 83 ir 89.

191. Intencijos tiesiogiai kreipiamos į Dievą, kad tik-tų tiek bendrai švenčiant, tiek recituojant pavieniui,

192. Kiekviena intencija sudaryta iš dviejų dalių; ant-roji gali būti naudojama kaip atsako alternatyva.

193. Maldavimus galima atlikti tokiu būdu: kuni-gas ar patarnautojas kalba abi maldavimo dalis, o visa bendruomenė atsiliepia vienodu atsaku ar tylos pauze; arba kunigas ar patarnautojas sako tik pirmąją inten-cijos dalį, o bendruomenė - antrąją.

b) Viešpaties malda

194. Rytmetinėje ir Vakarinėje, labiausiai liaudies mėgstamose valandose, pagal garbingą tradiciją po mal-davimų dėl savo reikšmingumo eina Viešpaties malda.

195. Visos dienos eigoje Viešpaties malda iškilmin-gai atliekama trimis progomis: per Mišias, Rytmetinę ir Vakarinę.

196. Viešpaties maldą kalba visi kartu po trumpo paragavimo, jei šis būtinas.

c) Baigiamoji malda

197. Kiekvienos Valandos pabaigoje giedama arba kalbama baigiamoji malda. Pagal tradiciją, jei Valanda švenčiama viešai kartu su bendruomene, šią maldą at-lieka kunigas arba diakonas¹⁷.

198. Aušrinėje ši malda paprastai sutampa su tos dienos Mišių pradžios malda. Naktinei malda visada imama iš atitinkamos Psalmyno savaitės dienos.

199. Rytmetinei ir Vakarinei malda imama iš sek-madieniams, advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų laiko

¹⁷ Plg. šių nuostatų 256 str.

šiokiadieniams, taip pat išskilmėms, šventėms ir minėjimams skirtų maldu. Eilinio laiko šiokiadieniais giedama arba kalbama malda iš Psalmyno savaitių ciklo, turinti atspindėti tai Valandai būdingus bruožus.

200. Dieninei (Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario maldai) malda imama iš sekmadieniams, advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų laiko šiokiadieniams, taip pat išskilmėms, šventėms ir minėjimams skirtų maldu. Kitoms dienoms iš Psalmyno savaitių ciklo giedamos arba kalbamos maldos, tinkamiausios tai Valandai.

XII. ŠVENTOJI TYLA

201. Apskritai visuose liturginiuose veiksmuose privalu rūpintis, kad reikiamu metu būtų „laikomasi šventos tylos“¹⁸, todėl jos nederėtų praleisti nė per Valandų liturgiją.

202. Kad širdyse visapusiškai atsilieptume į Šventosios Dvasios balsą ir glaudžiai susietume asmeninę malda su Dievo žodžiu bei visos Bažnyčios balsu, išmintinga nuožiūra ir senu papročiu tylos pauzę galima įterpti po kiekvienos psalmės kartu su priegiesmiu ir ypač prieš psalmės malda, jei ji kalbama (plg. 112 str.), taip pat po ilgesniųjų ir trumpesniųjų skaitinių, prieš skaitinio atliepą arba po jo.

Tylos pauzės turi būti saikingos, netrikdančios Dievo tarnybos struktūros, nevarginančios ir nenuobodžios dalyviams.

203. Kad recituojant pavieniui asmeninė malda taptų gilesnė, daugiau laisvės paliekama ilgesnei meditacijai. Nuo to Dievo tarnyba nepraranda savo visuotinumą.

¹⁸ VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 30.

IV SKYRIUS

ĮVAIRIOS METŲ CIKLO ŠVENTĖS

I. VIEŠPATIES SLĖPINIŲ ŠVENTIMAS

a) Sekmadienis

204. Sekmadienio Dievo tarnyba prasideda I Vakarinė. Viskas imama iš Psalmyno savaitių, išskyrus toms dienoms skirtus tekstus.

205. Sekmadienį švenčiama Viešpaties šventė turi jai skirtą I Vakarinę.

206. Švenčiant sekmadienių vigilijas, tebūna laikomasi šių nuostatų 73 str.

207. Laikantis seno papročio, esant galimybei, labai tinka drauge su tikinčiais švęsti bent Vakarinę.¹

b) Velykų tridienis

208. Velykų tridienį Dievo tarnyba švenčiama taip, kaip nurodyta Liturginių laikų tekstuose.

209. Dalyvavusieji Didžiojo ketvirtadienio vakaro Pasutinės vakariinės Mišiose arba Didžiojo penktadienio Viešpaties Kančios pamaldose atitinkamos dienos Vakarinės neatlieka.

210. Didįjį penktadienį ir Didįjį šeštadienį prieš Rytmetinę pagal galimybę viešai ir bendrai gali būti švenčiama Aušrinė.

¹ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 100.

211. Didįjį šeštadienį Naktinę atlieka tik nedalyvavusieji Velykų vigilijos apeigose.

212. Velykų vigilija užima Aušrinės vietą. Nedalyvaujantieji iškilmingose Velykų vigilijos pamaldose iš vigilijai skirtų skaitinių turi perskaityti bent keturis su jų giesmėmis ir maldomis. Tinka imti skaitinius iš Išėjimo ir Ezekielio knygų iš apaštalo Pauliaus laiškų ir iš Evangelijos. Po to giedamas arba kalbamas himnas **Tave, Dieve, garbinam** ir dienos malda.

213. Velykų sekmadienio Rytmetinę atlieka visi; Vakarinę dera švęsti kuo iškilmingiau, taip pažymint šventos dienos pabaigą ir paminint Viešpaties pasirodymą apaštalams. Ten, kur paplitusi Velykų sekmadienio Vakarinės tradicija giedant psalmes su procesija eiti prie krikštyklos, reikia kuo uoliausiai ją palaikyti.

c) Velykų laikas

214. Valandų liturgijos velykinis pobūdis perteikiamas **Aleliuja** aklamacija, pridedama daugelio priegiesmių pabaigoje (plg. 120 str.), taip pat himnais, priegiesmiais ir specialiais maldavimais, galop kiekvienai Valandai skirtais skaitiniais.

d) Kalėdų laikas

215. Kalėdų naktį prieš Mišias Aušrine dera švęsti kaip iškilmingą vigiliją. Visi, dalyvavusieji šioje vigilijoje, Naktinės neatlieka.

216. Kalėdų dieną Rytmetinė paprastai atliekama auštant, prieš ryto Mišias.

e) Kitos Viešpaties iškilmės ir šventės

217. Per Viešpaties iškilmės ir šventės Dievo tarnyba atliekama taip, kaip nustatyta šių nuostatų 225-233 str., su tam tikrais būtiniais pakeitimais.

11. ŠVENTŲJŲ ŠVENTĖS

218. Šventųjų šventės turi būti taip sutvarkytos, kad švenčių dienomis ir liturginiais laikais jos nenustelbtų pačių atpirkimo slėpinių minėjimo², netrikdytų psalmių ir Dievo žodžio skaitinių tvarkos, neskatintų nereikalingų pasikartojimų ir kartu nesumenkintų kiekvienam šventajam teikiamos deramos pagarbos. Laikantis šių principų, Vatikano II Susirinkimo nutarimu parengtas naujas Visuotinis Romos kalendorius, kuriuo remiantis Valandų liturgijoje tvarkomos šventųjų šventės pagal toliau pateiktas šių nuostatų taisykles.

219. Šventieji pagerbiami iškilmėmis, šventėmis arba minėjimais.

220. Minėjimai būna privalomieji arba, jei kitaip nenurodyta, laisvieji. Svarstant, ar su žmonėmis arba bendruomeniškai atliekamoje Dievo tarnyboje švęsti laisvąjį minėjimą, ar ne, reikia atsižvelgti į bendrąjį gerį arba pačios bendruomenės, o ne vien vadovo praktikuojamą pamaldumą.

221. Jei tą pačią dieną pasitaiko keli laisvieji minėjimai, imamas tik vienas jų, o kiti praleidžiami.

222. Laikantis rubrikose išdėstytų nuostatų, kilnojamosios gali būti tik iškilmės.

² Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 111.

223. Toliau pateiktas taisyklės privalu taikyti šventiesiems, įtrauktiems tiek į Visuotinį Romos kalendorių, tiek į dalinį.

224. Nepateiktos šventei skirtos dalys imamos iš Bendrųjų tekstų šventiesiems.

1. Dievo tarnybos atlikimo tvarka per iškilmes

225. Iššilmės pradedamos švęsti išvakarėse I Vakarine.

226. I ir II Vakarinėje himnas, priegiesmiai, skaitinėlis su atliepu ir baigiamoji malda - skirti iškilmei. Ko trūksta, papildoma iš Bendrųjų tekstų.

I Vakarinėje abi psalmės, laikantis senos tradicijos, paprastai imamos iš šlovinimo psalmių sekos (būtent 112(113], 116(117], 134(135], 145(146], 146(147, 1-11], 147 psalmė). Naujojo Testamento giesmė paliekama įprastinėje vietoje. II Vakarinėje psalmės ir giesmė - skirtos iškilmei, maldavimai - skirti iškilmei arba imami iš Bendrųjų tekstų.

227. Himnas, priegiesmiai, skaitinėlis su atliepu ir baigiamoji malda Rytmetinėje - skirti iškilmei. Ko trūksta, papildoma iš Bendrųjų tekstų. Psalmės imamos iš Psalmyno pirmosios savaitės sekmadienio, maldavimai - skirti iškilmei arba imami iš Bendrųjų tekstų.

228. Aušrinėje jai skirtos visos šios dalys: himnas, priegiesmiai ir psalmės, skaitiniai ir atliepai. Pirmasis skaitinys - iš Šventojo Rašto, antrasis - iš hagiografijos. Jei minimas šventasis, kurio kultas tik vietinės reikšmės, ir jam skirtų specialių dalių nėra, viskas imama iš Bendrųjų tekstų.

Aušrinės pabaigoje giedamas arba kalbamas himnas **Tave, Dieve, garbinam** ir atskira malda.

229. Dieninėje (Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario maldoje) himnai - iš šiokiadienių, jei nenurodyta kitaip, psalmės - iš Pakopų psalmių su iškilmei skirtais priegiesmiais. Sekmadieniais psalmės imamos iš pirmosios savaitės sekmadienio, skaitinėlis ir baigiamoji malda - skirti iškilmei. Kai kurios Viešpaties išskilmės turi joms skirtas psalmes.

230. Naktinė atliekama taip, kaip ir sekmadieniais, atitinkamai po I ir II Vakarinės.

2. Dievo tarnybos atlikimo tvarka per šventes

231. Švenčių dienomis nebūna I Vakarinės, išskyrus Viešpaties šventes, sutampančias su sekmadieniu. Aušrinėje, Rytmetinėje ir Vakarinėje viskas būna kaip iškilnių dienomis.

232. Dieninėje (Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario maldoje) himnai - iš šiokiadienių, jei nenurodyta kitaip. Psalmės su priegiesmiais imamos iš atitinkamos savaitės dienos, nebent Dieninei valandai dėl ypatingos priežasties ar dėl tradicijos būtų pateiktas šventei skirtas (atitinkamoje vietoje nurodytas) priegiesmis. Skaitinėlis ir baigiamoji malda - skirti šventei.

233. Naktinė atliekama kaip ir kitomis eilinėmis dienomis.

3. Dievo tarnybos atlikimo tvarka per šventųjų minėjimus

234. Privalomojo ir laisvojo minėjimo atlikimo tvarka Dievo tarnyboje tokia pat, išskyrus tuos atvejus, kai laisvi minėjimai pasitaiko išskirtiniu liturginiu laiku.

a) Minėjimai eilinėmis dienomis

235. Aušrinėje. Rytmetinėje ir Vakarinėje:

a) psalmės su priegiesmiai imamos iš einamojo šiokiadienio, jei priegiesmiai ar psalmės nėra skirti minėjimui;

b) jei įžangos priegiesmis, himnas ir skaitinėlis - skirti minėjimui, **Zacharijo giesmės** bei **Marijos giesmės** priegiesmiai ir maldavimai imami iš šventajam skirtų tekstų, kitais atvejais - iš Bendrųjų tekstų arba iš einamojo šiokiadienio;

c) baigiamoji šventajam skirta malda;

d) Aušrinėje Šventojo Rašto skaitinys su atliepu - iš einamųjų skaitinių ciklo. Antrasis skaitinys - iš hagiografijos su jam skirtu atliepu arba paimtas iš Bendrųjų tekstų; jei nėra minėjimui skirtos skaitinio, skaitomas tos liturginės dienos patristikos skaitinys.

Himnas **Tave, Dieve, garbinam** praleidžiamas.

236. Dieninėje (Priešpiečio, Vidudienio ir Pavakario maldoje) ir Naktinėje viskas yra iš šiokiadienių, o iš šventajam skirtų tekstų nieko neimama.

b) Minėjimai įvairiais liturginiais laikais

237. Sekmadieniais, per iškilmes ir šventes, taip pat Pelenų dieną, Didžiąją savaitę ir Velykų aštuondienį pasitaikantys minėjimai nešvenčiami.

238. Šiokiadieniai nuo gruodžio 17 iki 24 dienos įskaitytinai Kalėdų aštuondienį ir gavėnios laiku turi pirmenybę privalomųjų minėjimų atžvilgiu, taip pat įtrauktųjų į dalinį kalendorių atžvilgiu. Gavėnios laiku pasitaikančius privalomuosius minėjimus galima švęsti tik kaip laisvuosius.

239. Šiais liturginiais laikais švenčiant šventojo dieną reikia laikytis šių taisyklių:

a) Aušrinėje po patristikos skaitinio, imamo iš Liturginių laikų tekstų, ir jo atliepo gali būti skaitomas atitinkamas hagiografijos skaitinys su jo atliepu ir šventajam skirta baigiamoji malda;

b) Be to, Rytmetinėje ir Vakarinėje galima praleisti baigiamosios maldos pabaigą ir pridėti šventajam skirtą arba paimtą iš Bendųjų tekstų priegiesmį bei maldą.

c) Švč. Mergelės Marijos minėjimas šeštadieniais

240. Eilinio laiko šeštadieniais, kai leidžiami neprivalomieji minėjimai, Švč. Mergelės Marijos neprivalomasis minėjimas su jam skirtu skaitiniu gali būti švenčiamas taip, kaip ir kiti minėjimai.

III. KALENDORIAUS LAIKYMASIS IR GALIMYBĖ RINKTIS KITĄ DIEVO TARNYBĄ ARBA ATSKIRAS JOS DALIS

a) Kalendoriaus laikymas

241. Dievo tarnyba chore ir bendruomenėje turi būti atliekama pagal atitinkamą kalendorių: vyskupijos, vienuolijos ar atskiros bažnyčios³. Katedros pašventinimo metinės ir svarbiausių gyvenamosios vietos ar krašto šventųjų globėjų šventės vienuolijų nariai švenčia drauge su vietinės Bažnyčios bendruomene⁴.

242. Kiekvienas dvasininkas ar vienuolijos narys, įpareigotas švęsti Dievo tarnybą, įsijungdamas į bendrą Valandų šventimą pagal kitą kalendorių ar kitas apeigas, įvykdo pareigą tai Tarnybos daliai, kurioje dalyvauja.

³ Plg. *Liturginių metų ir kalendoriaus bendrosios taisyklės*, 52.

⁴ Plg. ten pat, 52c.

243. Meldžiantis pavieniui galima laikytis vietos arba savojo kalendoriaus, išskyrus vietines iškilmes ir šventes⁵.

b) Galimybė rinktis kitą Dievo tarnybą

244. Šiokiadieniais, kai leidžiama švęsti laisvuosius minėjimus, dėl svarbios priežasties pagal nusistovėjusias apeigas (plg. 234-239 str.) galima švęsti kurio nors šventojo, tą dieną įrašyto į Romos martirologiją arba į patvirtintą jos priedą, Dievo tarnybą.

245. Išskyrus iškilmes, advento, gavėnios ir Velykų laiko sekmadienius, Pelenų dieną, Didžiąją savaitę, Velykų aštuondienį ir Mirusiųjų minėjimo dieną (lapkričio 2 d.) dėl visiems svarbios priežasties ar pamaldumo (pavyzdžiui, piligrimystės, vietinės šventės, svetimos šalies kurio nors šventojo iškilmės proga) galima švęsti kurią nors visą votyvinę Dievo tarnybą ar tik jos dalį.

c) Galimybė rinktis kitus formularus

246. Ypatingais atvejais kiekvienoje Dievo tarnyboje galima rinktis įvairius formularus, tačiau laikantis nustatytų taisyklių ir netrikdant kiekvienos Valandos esamos eigos.

247. Sekmadienių, iškilmių, į Visuotinį Romos kalendorių įrašytų Viešpaties švenčių, gavėnios ir Didžiosios savaitės šiokiadienių, Velykų ir Kalėdų aštuondienio metu, taip pat nuo gruodžio 17 iki 24 dienos išskaitytinai, Dievo tarnyboje niekada neleidžiama keisti toms progoms skirtų ir pritaikytų formularų, t. y. priegiesmių, himnų, skaitinių, atliepų, maldų, dažniausiai ir psalmių.

⁵ Plg. *Liturginių dienų lentelė*, 4 ir 8 (žr. toliau, p. 97-99).

Vietoje einamosios savaitės sekmadienio psalmių savo nuožiūra gali būti imamos psalmės iš kitos savaitės sekmadienio. Kad tikintieji pamažu įgytų geresnį psalmių pažinimą, Tarnybai bendrai atlikti gali būti parenkamos kitos, tinkamesnės psalmės.

248. Aušrinėje Šventojo Rašto skaitinių ciklas turi būti ypač gerbiamas. Bažnyčios troškimas, „kad per nustatytą metų skaičių būtų perskaitoma žmonėms svarbiausioji Šventojo Rašto dalis“⁶, tinka ir Dievo tarnybai.

Atsižvelgiant į tai, Aušrinėje pateikto Šventojo Rašto skaitinių ciklo nedera praleisti advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų laiku. Eiliniu laiku dėl svarbios priežasties kurią nors dieną ar net keletą dienų galima rinktis skaitinius iš kitų dienų arba kitus Šventojo Rašto skaitinius, pavyzdžiui, per rekolekcijas, pastoraciniuose susirinkimuose ar meldžiantis už krikščionių vienybę ir kitais panašiais atvejais.

249. Jei tęstinį Šventojo Rašto skaitinį pertraukia iškilmė, šventė ar ypatinga šventinė proga, tą savaitę, atsižvelgiant į visos savaitės skaitinių tvarką, praleistas dalis leidžiama jungti su kitomis arba nuspręsti, kuris iš tekstų tinkamesnis.

250. Aušrinėje dėl svarbios priežasties vietoje kiekvienos dienos antrojo skaitinio galima rinktis kitą to paties laiko skaitinį arba iš Valandų liturgijos knygos, arba iš papildomosios laisvai pasirenkamų skaitinių knygos (plg. 161 str.).

Be to, eilinio laiko šiokiadieniais ir, jei tai atrodytų tinkama, net advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų laiku

⁶ VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacro-sanctum Concilium*, 51.

galima rinktis pusiau tęstinį skaitinį iš Bažnyčios tėvų veikalų, tačiau jis turi atitikti Biblijos ir liturgijos mintį.

251. Skaitinėliai, maldos, giesmės ir maldavimai, pateikti atitinkamo laiko šiokiadieniams, gali būti naudojami ir kitiems to paties laiko šiokiadieniams.

252. Nors kiekvienas turėtų laikytis Psalmyno keturių savaitių vientiso ciklo⁷, dėl dvasinių ar pastoracinių priežasčių konkrečiai dienai pateiktas psalmes galima keisti kitos dienos tos pačios Valandos psalmėmis. Tačiau gali pasitaikyti ir kitokių aplinkybių, kuriomis leidžiama rinktis tinkamas psalmes ir kitus tekstus taip pat, kaip ir votyvinėje Dievo tarnyboje.

⁷ Plg. šių nuostatų 100-109 str.

V SKYRIUS

BENDRO ŠVENTIMO APEIGOS

I. ĮVAIRIOS PAREIGOS

253. Švenčiant Valandų liturgiją, kaip ir atliekant visus kitus liturginius veiksmus, „tiek tarnautojas, tiek tikintysis, atlikdamas savo pareigą, tedaro visa ir tik tai, kas jam tenka pagal dalyko prigimtį ir liturgijos nuostatas“¹.

254. Vadovaudamas, ypač katedroje, vyskupas tebūna apsuptas savo kunigų ir patarnautojų, veikliai ir Visapusiškai dalyvaujant žmonėms. Kiekvienam šventimui su žmonėmis paprastai turėtų vadovauti kunigas arba diakonas, taip pat dalyvaujant patarnautojams.

255. Šventimui vadovaujantis kunigas ar diakonas ant albos arba kamžos gali dėvėti stulą, kunigas - užsisiausti kapą. Didesnių iškilmių proga leidžiama keliems kunigams užsisiausti kapas arba keliems diakonams vilkėti dalmatikas.

256. Vadovaujančiam kunigui ar diakonui prie vadovo kėdės dera pradėti Dievo tarnybą išanginiu kreipiniu, pradėti Viešpaties malda, atlikti baigiamąją malda, palaiminti žmones ir juos paleisti.

257. Maldavimus gali atlikti arba kunigas, arba patarnautojas.

258. Nesant kunigo ar diakono, Dievo tarnybos vadovas yra lygus su visais; jis neina į presbiteriją, nesveikina ir nelaimina žmonių.

¹ VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 28.

259. Atliekantys skaitovo pareigas tiek trumpesniuosis, tiek ilgesniuosis skaitinius skaito stovėdami tinkamoje vietoje.

260. Priegiesmius, psalmes ir kitas giesmes turi pradėti giedotojas arba giedotojai. Dėl psalmodijos tebūna laikomasi šių nuostatų 121-123 str.

261. Rytmetinėje ir Vakarinėje atliekant giesmę iš Evangelijos, gali būti smilkomas altorius, tada - kuni-gas ir visi žmonės.

262. Choro pareiga taikoma bendruomenei, o ne šventimo vietai, kuri nebūtinai turi būti bažnyčia, ypač Valandas atliekant ne iškilmingai.

263. Visi dalyviai stovi:

- a) prasidedant Dievo tarnybai ir kiekvieną Valandą pradedant įžanginiu kreipiniu;
- b) per himną;
- c) atliekant giesmę iš Evangelijos;
- d) atliekant maldavimus, Viešpaties maldą ir baigia-mąją maldą.

264. Visi sėdi, klausydami skaitinių, išskyrus Evan-geliją.

265. Atliekant psalmes ar kitas giesmes kartu su priegiesmiai, bendruomenė sėdi arba stovi pagal vie-tos papročius.

266. Visi daro kryžiaus ženklą nuo kaktos iki krū-tinės ir nuo kairiojo peties iki dešiniojo:

- a) Valandos pradžioje, kalbėdami arba giedodami **Dieve, ateik man padėti;**
- b) **Zacharijo, Marijos** ir **Simeono giesmių** iš Evan-gelijos pradžioje.

Ižangos pradžioje visi daro kryžiaus ženklą ant lūpų, kalbėdami arba giedodami **Viešpatie, atverk mano lūpas.**

II. GIEDOJIMAS DIEVO TARNYBOJE

267. Šių *nuostatų* rubrikose ir taisyklėse žodžius „sakyti“ ir „atlikti“ reikia suprasti kaip giedojimą arba recitavimą pagal toliau pateiktus principus.

268. „Dievo tarnybos giedojimas labai patartinas atliekantiems jį chore arba bendrai. Giedojimas labai tinka šios maldos pobūdžiui, be to, jis išskilmingesnis ir ženklina artimesnę Dievą garbinančių širdžių vienybę.“²

269. Vatikano II Susirinkimo nurodymai dėl liturginio giedojimo susiję su visais liturginiais veiksmais ir ypač Valandų liturgija³. Atskiros jų dalys ir visuma taip atnaujintos, kad būtų naudingos ir pavieniui recituojantiems. Tačiau daugelis Dievo tarnybos dalių yra lyrinio pobūdžio, todėl jų tikroji vertė išryškėja jas giedant, ypač psalmes, giesmes, himnus ir atliepus.

270. Giedojimas Valandų liturgijoje neturėtų būti traktuojamas kaip vien išorinė maldos puošmena. Jis skatina sielą iš pačių gelmių melsti ir garbinti Dievą, atskleidžia krikščioniškojo kulto bendruomeninę reikšmę ir prigimtį.

Įvairios krikščionių bendruomenės, siekiančios naudoti šią maldos formą kiek įmanoma dažniau, nusipelno pagarbos ir pripažinimo. Šiuo tikslu dvasininkai,

² ŠVENTOJI APEIGŲ KONGREGACIJA. Instrukcija *Musicam sacram* (1967 03 05), 37 // AAS 59 (1967), 310; plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 99.

³ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 113.

vienuolijų nariai ir tikintieji turi būti rengiami ir lavinami džiaugsmo dvasioje Valandas giedoti kartu, ypač švenčių dienomis. Kadangi visą Dievo tarnybą giedoti nelengva, o Bažnyčios malda tiek dėl savo prigimties, tiek dėl kilmės nepriklauso vien dvasininkams ar vienuoliams, bet yra visos krikščionių bendruomenės reikalas, reikia paisyti daugelio principų, kad giedama Valandų liturgija būtų atliekama teisingai ir pasižymėtų autentiškais bruožais bei grožiu.

271. Pirmiausia tinka giedoti bent sekmadieniais ir švenčių dienomis. Be to, iš šio giedojimo atpažistami įvairūs iškilmių laipsniai.

272. Kadangi ne visos Valandos vienodo svarbumo, pagrindines visos Dievo tarnybos valandas - Rytmetinę ir Vakarinę - dera giedant iškelti aukščiau už kitas.

273. Nors ir patartina visą atliekamą Dievo tarnybą giedoti, taip išryškinant jos meninę ir dvasinę vertę, įvairiais atvejais gali būti naudingiau laikytis laipsniško iškilmingumo principo, t. y. giedoti tik tas dalis, kurios tam tinkamesnės dėl savo pobūdžio. Šis principas taikytinas tiek dėl praktinių priežasčių, tiek dėl to, kad skirtingos liturginio šventimo dalys nebūtų suvienodintos, bet atsiskleistų jų pirminė prasmė ir tikroji paskirtis.

Todėl į Valandų liturgiją reikia žvelgti ne vien kaip į gražią praeities vertybę, kurią reikėtų beveik nekin-tamą išsaugoti dėl išskirtinio žavesio. Negana to, ji gali naujai atgimti, įgauti naują prasmę ir tapti gyvos bendruomenės ženklu.

Vadinamasis laipsniško iškilmingumo principas leidžia įvesti tarpinę pakopą tarp visos giedamos Dievo tarnybos ir visų jos dalių paprasto recitavimo. Šis principas labai prisideda prie Tarnybos atlikimo įvairovės

ir patrauklumo, jo apimtį lemia konkrečiai dienai ar švenčiamai Valandai būdingi bruožai, atskirų Tarnybos dalių paskirus, taip pat bendruomenės dydis ir jos pobūdis, pakankamas giedotojų skaičius.

Toks didesnis pasirinkimo laipsnis suteikia galimybę Bažnyčiai viešai garbinu Dievą giedant daug dažniau negu anksčiau ir dar labiau pritaikyti Valandas įvairioms sąlygoms. Tad galima pagrįstai tikėtis, kad šiuo tikslu mūsų laikais bus rasta ir kitokių naujų būdų bei naujų formų, kaip ir visada Bažnyčios gyvenime.

274. Liturginiuose veiksmuose atliekant giesmes lotyniškai, įprastomis sąlygomis svarbiausia vieta tebūnie skiriama Romos liturgijai būdingam grigališkajam giedojimui.⁴ Tačiau „Bažnyčia liturginėse apeigose nedraudžia nė vienos šventosios muzikos rūšies, jei tik ji atitinka liturginio veiksnio dvasią bei atskirų jo dalių pobūdį ir nekliudo kaip reikiant veikliai dalyvauti žmonėms“⁵. Jei Dievo tarnybos giedojime priegiesmis neturi melodijos, imamas kitas priegiesmis iš repertuaro, laikantis 113 ir 121-125 str. nurodymų.

275. Kadangi Valandų liturgija gali būti atliekama vietine kalba, „tebūna pasirinkta parengti melodijų Dievo tarnybai giedoti vietine kalba“⁶.

276. Tose pačiose apeigose nedraudžiama kai kurias dalis giedoti ir kita kalba⁷.

⁴ Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 116.

⁵ ŠVENTOJI APEIGŲ KONGREGACIJA. Instrukcija *Musicam sacram* (1967 03 05), 9 //AAS 59 (1967), 303; plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Konstitucija apie Šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 116.

⁶ ŠVENTOJI APEIGŲ KONGREGACIJA. Instrukcija *Musicam sacram* (1967 03 05), 41; plg. ten pat, 54-61 //AAS 59 (1967), 312, 316-317.

⁷ Ten pat, 51 //AAS 59 (1967), 315.

277. Siekiant tinkamai sutvarkyti liturginį šventimą, privalu deramai pasirinkti giedamąsias dalis. Be to, reikia atsižvelgti į kiekvienos dalies ir kiekvieno giedojimo reikšmę bei savitumą. Giedoti dėl jų savitumo reikia kai kuriuos dalykus⁸, būtent aklamacijas, atliepus į kunigo ir patarnautojų pasveikinimą ir atliepus litanijų pobūdžio maldavimuose, taip pat priegiesmius ir psalmes, himnus ir giesmes⁹.

278. Pagal žydų ir krikščionių tradiciją psalmės glaudžiai susijusios su muzika (plg. 103-120 str.). Iš tiesų daugelį psalmių visapusiškai suvokti padeda jų giedojimas arba bent žvilgsnis poezijos ir muzikos požiūriu. Jei tik įmanoma, atsižvelgiant į psalmių prigimtį savitumą, šiai formai teiktina pirmenybė bent išskirtinėmis dienomis ir svarbiausiomis Valandomis.

279. Įvairūs psalmodijos atlikimo būdai nustatyti 121-123 str. Psalmės pasirenkamos ne tiek dėl išorinio požiūrio į jas, kiek dėl jų skirtingo pobūdžio. Todėl tinkamiau gali būti klausytis išminties bei istorinių psalmių ir, priešingai, bendrai giedoti himnus bei padėką. Labai svarbu, kad šventimas nebūtų per daug nuobodus, sudėtingas ar tik formaliai atliekamas, bet atitiktų tikrąją dalyko esmę. Jis turi skatinti Bažnyčios autentiškos maldos troškimą ir suteikti malonumą garbinant Dievą (plg. Ps 146 [147, 1-111]).

280. Himnai gali teikti peno ir Valandas recituojančiojo maldai, jei išsiskiria mokymu ir menine verte. Tačiau dėl savo prigimtį jie yra skirti giedoti, todėl, kiek tik įmanoma, bendruose šventimuose himnai tebūna giedami.

⁸ Plg. ŠVENTOJI APEIGŲ KONGREGACIJA. Instrukcija *Musicam sacram* (1967 03 05), 6// AAS 59 (1967), 302.

⁹ Plg. ten pat, 16a, 38 //AAS 59 (1967), 305, 311.

281. Trumpasis atliepas po skaitinio Rytmetinėje ir Vakarinėje (plg. 49 str.) dėl savo pobūdžio labiau tinkamas giedoti.

282. Aušrinėje skaitinių atliepai dėl jų savitumo ir paskirties turėtų būti giedami. Dievo tarnyboje jie taip parengti, kad net recituojant pavieniui ir privačiai išlaikytų savo funkcionalumą. Daug paprastesnių ir lengvesnių melodijų atliepus galima giedoti dažniau, negu paprastai imamus iš liturgijos šaltinių.

283. Tiek skaitinėliai, tiek ilgesnieji skaitiniai paprastai negiedami. Daug dėmesio turėtų būti skiriama tinkamai, raiškiai ir tiksliai skaityti, kad būtų nesunku girdėti ir suprasti. Todėl skaitinys gali būti giedamas tik ta muzikos forma, kuri leistų geriau išgirsti žodžius ir suprasti tekstą.

284. Vadovas gražiai ir tinkamai gali giedoti tuos tekstus, ypač lotyniškus, kuriuos jis atlieka vienas, pavyzdžiui, maldas. Taip giedoti gali būti sunkiau vietinėmis kalbomis, nebent giedojimas visiems padėtų aiškiau suprasti tekstą.

LITURGINIŲ DIENŲ PIRMUMO LENTELĖ

**iš Bendrųjų liturginių metų
ir kalendoriaus taisyklių (str. 59-61)**

Šioje lentelėje vieningai nustatytas liturginių dienų pirmumas, kurio būtina laikytis jas švenčiant.

I

1. Velykinis Kristaus Kančios ir Prisikėlimo tridienis.
2. Kristaus Gimimas (Kalėdos), Apsireiškimas (Trys Karaliai), Žengimas į dangų (Šeštinės) ir Šventosios Dvasios Atsiuntimas (Sekminės).
Advento, gavėnios ir Velykų laiko sekmadieniai.
Pelenų trečiadienis.
Didžiosios savaitės šiokiadieniai nuo pirmadienio iki ketvirtadienio įskaitytinai.
Velykų aštuondienis.
3. Viešpaties, Švč. Mergelės Marijos ir šventųjų iškilmės, įrašytos visuotiniame kalendoriuje.
Mirusiųjų minėjimo diena (Vėlinės).
4. Vietinės iškilmės:
 - a) pirmojo tos vietos, šalies ar miesto globėjo iškilmė;
 - b) vietos bažnyčios pašventinimo ir jo metinių iškilmė;
 - c) vietos bažnyčios vardo (titulo) iškilmė;
 - d) ordino arba kongregacijos: arba vardo (titulo), arba steigėjo, arba pirmojo globėjo iškilmė.

II

5. Viešpaties šventės, įrašytos visuotiniame kalendoriuje.
6. Kalėdų laiko ir eiliniai sekmadieniai.
7. Švč. Mergelės Marijos ir šventųjų šventės, esančios visuotiniame kalendoriuje.
8. Vietinės šventės:
 - a) pirmojo vyskupijos globėjo šventė;
 - b) katedros pašventinimo metinių šventė;
 - c) regiono ar provincijos, tautos ar platesnės teritorijos pirmojo globėjo šventė;
 - d) ordino, kongregacijos ar vienuolinės provincijos vardo (titulo), steigėjo ar pirmojo globėjo šventė - nepažeidžiant 4 nr. nuostatų;
 - e) kitos bet kurios vietinės bažnyčios šventės;
 - f) kitos šventės, įrašytos vyskupijos, ordino ar kongregacijos kalendoriuje.
9. Advento šiokiadieniai nuo gruodžio 17 iki 24 dienos įskaitytinai.
Kalėdų aštuondienis.
Gavėnios šiokiadieniai.

III

10. Privalomieji minėjimai, esantys visuotiniame kalendoriuje.
11. Privalomieji vietiniai minėjimai:
 - a) antrojo vietos, vyskupijos, regiono ar vienuolinės provincijos globėjo minėjimai;
 - b) kiti vyskupijos, ordino ar kongregacijos kalendoriuje įrašyti privalomi minėjimai.

12. Laisvi minėjimai; tačiau jie Romos mišio ir Valtų liturgijos rubrikose nurodytu būdu gali būti atliekami ir nr. 9 minimomis dienomis.

Ta pačia tvarka, kaip laisvus minėjimus, galima atlikti ir gavėnios šokiadieniais pasitaikančius privalomuosius minėjimus.

13. Advento šokiadieniai iki gruodžio 16 dienos įskaitytinai.

Kalėdų laiko šokiadieniai nuo sausio 2 dienos iki šeštadienio po Kristaus Apsireiškimo.

Velykų laiko šokiadieniai nuo pirmadienio po Velykų aštuondienio iki šeštadienio prieš Sekmines įskaitytinai.

Eiliniai šokiadieniai.

ŠVENTIMŲ SUTAPIMAS IR SUSIDŪRIMAS

Jei tą pačią dieną pasitaiko kelios išskilmės, šventės, minėjimai, renkamosi dienos, liturginių dienų lentelėje užimančios aukštesnę vietą, Dievo tarnyba. Tačiau išskilmė, kuriai sutrukdo kita už ją aukštesnė liturginė diena, perkeliama į artimiausią dieną, kuri nėra išvardyta lentelės 1-8 nr., nepažeidžiant Liturginių metų taisyklių 5 nr. Kiti šventimai tais metais praleidžiami.

Jei tą patį vakarą tenka atlikti atitinkamos dienos II Vakarinę ir rytdienos I Vakarinę, renkamosi dienos, liturginių dienų lentelėje užimančios aukštesnę vietą, Vakarinė; jei abi lygios, atliekama atitinkamos dienos II Vakarinė.

KILNOJAMŲJŲ

Metai	Sekmadie- nio raidė	Sekmadie- nių ciklas	Pelenų diena	Velykos	Šeštinės
2010	c	C-A	vasario 17	balandžio 4	gegužės 13
2011	b	A-B	kovo 9	balandžio 24	birželio 2
2012	A g	B-C	vasario 22	balandžio 8	gegužės 17
2013	f	C-A	vasario 13	kovo 31	gegužės 9
2014	e	A-B	kovo 5	balandžio 20	gegužės 29
2015	d	B-C	vasario 18	balandžio 5	gegužės 14
2016	c b	C-A	vasario 10	kovo 27	gegužės 5
2017	A	A-B	kovo 1	balandžio 16	gegužės 25
2018	g	B-C	vasario 14	balandžio 1	gegulės 10
2019	f	C-A	kovo 6	balandžio 21	gegužės 30
2020	e d	A-B	vasario 26	balandžio 12	gegužės 21
2021	c	B-C	vasario 17	balandžio 4	gegužės 13
2022	b	C-A	kovo 2	balandžio 17	gegužės 26
2023	A	A-B	vasario 22	balandžio 9	gegužės 18
2024	g f	B-C	vasario 14	kovo 31	gegužės 9
2025	e	C-A	kovo 5	balandžio 20	gegužės 29
2026	d	A-B	vasario 18	balandžio 5	gegužės 14
2027	C	B-C	vasario 10	kovo 28	gegužės 6
2028	b A	C-A	kovo 1	balandžio 16	gegužės 25
2029	g	A-B	vasario 14	balandžio 1	gegužės 10
2030	f	B-C	kovo 6	balandžio 21	gegužės 30
2031	e	C-A	vasario 26	balandžio 13	gegužės 22
2032	d c	A-B	vasario 11	kovo 28	gegužės 6
2033	b	B-C	kovo 2	balandžio 17	gegužės 26
2034	A	C-A	vasario 22	balandžio 9	gegužės 18
2035	g	A-B	vasario 7	kovo 25	gegužės 3
2036	f e	B-C	vasario 27	balandžio 13	gegužės 22
2037	d	C-A	vasario 18	balandžio 5	gegužės 14

ŠVENČIŲ LENTELĖ

Sekminės	Devintinės	Eilinio laiko sekmadieniai				I advento sekmadienis
		prieš gavėnią		po Velykų laiko		
		iki dienos	sav.	nuo dienos	nuo sav.	
gegužės 23	birželio 3	vasario 16	6	gegužės 24	8	lapkričio 28
birželio 12	birželio 23	kovo 8	9	birželio 13	11	lapkričio 27
gegužės 27	birželio 7	vasario 21	7	gegužės 28	8	gruodžio 2
gegužės 19	gegužės 30	vasario 12	5	gegužės 20	7	gruodžio 1
birželio 8	birželio 19	kovo 4	8	birželio 9	10	lapkričio 30
gegužės 24	birželio 4	vasario 17	6	gegužės 25	8	lapkričio 29
gegužės 15	gegužės 26	vasario 9	5	gegužės 16	7	lapkričio 27
birželio 4	birželio 15	vasario 28	8	birželio 5	9	gruodžio 3
gegužės 20	gegužės 31	vasario 13	6	gegužės 21	7	gruodžio 2
birželio 9	birželio 20	kovo 5	8	birželio 10	10	gruodžio 1
gegužės 31	birželio 11	vasario 25	7	birželio 1	9	lapkričio 29
gegužės 23	birželio 3	vasario 16	6	gegužės 24	8	lapkričio 28
birželio 5	birželio 16	kovo 1	8	birželio 6	10	lapkričio 27
gegužės 28	birželio 8	vasario 21	7	gegužės 29	8	gruodžio 3
gegužės 19	gegužės 30	vasario 13	6	gegužės 20	7	gruodžio 1
birželio 8	birželio 19	kovo 4	8	birželio 9	10	lapkričio 30
gegužės 24	birželio 4	vasario 17	6	gegužės 25	8	lapkričio 29
gegužės 16	gegužės 27	vasario 9	5	gegužės 17	7	lapkričio 28
birželio 4	birželio 15	vasario 29	8	birželio 5	9	gruodžio 3
gegužės 20	gegužės 31	vasario 13	6	gegužės 21	7	gruodžio 2
birželio 9	birželio 20	kovo 5	8	birželio 10	10	gruodžio 1
birželio 1	birželio 12	vasario 25	7	birželio 2	9	lapkričio 30
gegužės 16	gegužės 27	vasario 10	5	gegužės 17	7	lapkričio 28
birželio 5	birželio 16	kovo 1	8	birželio 6	10	lapkričio 27
gegužės 28	birželio 8	vasario 21	7	gegužės 29	8	gruodžio 3
gegužės 13	gegužės 24	vasario 6	5	gegužės 14	6	gruodžio 2
birželio 1	birželio 12	vasario 27	7	birželio 2	9	lapkričio 30
gegužės 24	birželio 4	vasario 17	6	gegužės 25	8	lapkričio 29

N.B. Lentelėje nurodytos Visuotinio Romos kalendoriaus Žengimo į dangų (Šeštinių) ir Kristaus Kūno ir Kraujo (Devintinių) ketvirtadienių datos. Lietuvoje šios iškilmės keliamos į sekmadienį.

SEKMADIENIO RAIDĖ

Kiekvienai metų dienai priskirta viena iš šių raidžių: **A, b, c, d, e, f, g**, reiškiančių septynias savaitės dienas (plg. Visuotinis Romos kalendorius, Nr. 101-112, I stulpelis). Iš šitų raidžių sekmadienio raide vadinama ta, kuri per visus metus žymi sekmadienių dienas.

Pavyzdžiui, 2011 metais sekmadienio raidė yra **b** (plg. Kilnojamųjų švenčių lentelė, p. 100, II stulpelis); sekmadieniai yra visos šia raide pažymėtos dienos: sausio 9, 16, 23 d. ir t. t.

Keliamiesiems metams priskirtos dvi raidės. Pirmoji yra sekmadienio raidė nuo metų pradžios iki vasario 24 d., o antroji - nuo vasario 25 d. iki metų pabaigos. Pagal romėnų paprotį, keliamaisiais metais vasario 24 ir 25 d. vadinamos *sexto calendas martii* ir joms abiem priskirta ta pati sekmadienio raidė **f**.

Pavyzdžiui, 2012 metais priskirtos dvi sekmadienio raidės: **A** ir **g**. Raidė **A** žymi sekmadienius iki vasario 26 d.: sausio 1, 8, 15... vasario 26. Raide **g** žymimi sekmadieniai po vasario 26 d.: kovo 4, 11 ir t. t.

SEKMADIENIŲ CIKLO RAIDĖ

Kilnojamųjų švenčių lentelėje (plg. III stulpelį) Šventojo Rašto skaitinių ciklo sekmadieniams ir šventėms priskirta raidė taip pat nurodo Zacharijo ir Marijos giesmių priegiesmį.

Pirmoji raidė galioja civiliniams metams (pvz., 2011-ieji yra **A** metai); antroji - liturginiams metams, prasidedantiems I advento sekmadienį (pvz., 2011 metais lapkričio 27 d.).

Sutrumpinimai Visuotiniame Romos kalendoriuje:

Prival. min. - privalomas minėjimas

Laisv. min. - laisvas minėjimas